CZASOPISMO BRANŻOWE DLA KLIENTÓW I PRZYJACIÓŁ WIPASZ

Nr 2/2017

MAGAZYN HODOWCY

Aktualności Program Wipasz 600+, 10 000+
Nasi Eksperci Hodowca pyta - Ekspert radzi
Vademecum Hodowcy Stres cieplny u bydła
Fotoreportaż Marzenia trzeba realizować

WIPASZ® jest nasz!

Kurczak w defensywie - czas na zmianę

ASF - wróg śmiertelny polskiej świni

Nasz Kurczak

www.naszkurczak.pl

Józef Wiśniewski
Prezes Zarządu
WIPASZ S.A.

Szanowni Państwo!

Jesteśmy z Wami już przeszło 23 lata. Tak jak Wy jesteśmy polską firmą i taką pozostaniemy. Razem możemy więcej, dlatego tak mocno zachęcamy Was do integracji. Bez wspólnego działania będziemy coraz słabsi.

Zachęcam wszystkich hodowców szczególnie do przeczytania dwóch artykułów w tym wydaniu Magazynu Hodowcy „Kurczak w defensywie - czas na zmianę" - Darek Hinz, Sławomir Kawalec oraz „ASF - wróg śmiertelny polskiej świni" - Przemysław Sawoński.

Życzę Państwu ciekawej lektury.

Z poważaniem

MAGAZYN HODOWCY

numer 2/2017

Aktualności

3 Wipasz wspiera siatkarzy z Lipowca Kościelnego
Wipasz na Targach pracy
4 Program 600+
6 Plan walki Wipasz z ASF u dzików i świń
8 Bieg Farmera
Uwaga Hodowcy drobiu

Nasi Eksperci

10 Stosowanie „programu świetlnego" w chowie brojlera
14 Którego warchlaka warto kupić polskiego czy duńskiego?

Vademecum Hodowcy

18 Stres cieplny u bydła mlecznego - objawy i zapobieganie
22 Produkcyjna wartość dawek pokarmowych z udziałem osłoniętego białka sojowego i chronionego tłuszczu stosowanych z żywieniu krów wysokowydajnych
30 Choroby przewodu pokarmowego i biegunki u cieląt
36 Racjonalne stosowanie antybiotyków u kurcząt brojlerów
40 Profilaktyka chorób oddechowych trzody chlewnej
42 ASF - wróg śmiertelny polskiej świni

Prawo

48 Wyrok w Szczecinie

Fotoreportaż

50 Marzenia trzeba realizować
54 Huragan zniszczeń

Nasz Kurczak

56 Nasz kurczak - doskonały każdego dnia - przepisy
58 Wipasz na targach IFE w Londynie
60 Kurczak w defensywie - czas na zmiany
62 Kontrola jakości - nadzór nad procesem i produktem

Spotkania

66 Przyszłość, ekonomia, inwestycje
67 Sympozjum indycze
68 Wipasz na targach rolniczych
70 Piknik w Boguszewcu
71 Kongres Hodowców trzody chlewnej

Fundacja

72 Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń dla najmłodszych

Nasz Wipasz

78 Wipasz na Podkarpaciu

Magazyn Hodowcy Wipasz jest Nasz!
Nakład : 4000 sztuk
Wydawca: WIPASZ S.A.
Adres redakcji: Wadąg 9, 10-373 Olsztyn
e-mail: marketing@wipasz.pl
Redaktor Wydania: Karolina Kozak
Skład i projekt graficzny: Marcin Szuszkiewicz
Korekta: Ewa Grędzińska

strona 4 5

strona 14 17

strona 50 54

Wipasz wspiera siatkarzy z Lipowca Kościelnego

Joanna Budzichowska - Zakład Drobiarski WIPASZ S.A.

Wipasz S.A. z dumą wspiera zespół siatkarzy z Lipowca Kościelnego występujących w IV lidze Mazowiecko - Warszawskiego Związku Piłki Siatkowej. W drużynie Startu naszą firmę reprezentuje trzech pracowników: automatyk - Paweł Grącki, brygadzista dzielenia - Mateusz Łukaszewski, operator - Piotr Cichocki (trener drużyny). Był to pierwszy sezon współpracy z klubem, a zarazem pierwszy sezon pod wodzą nowego trenera – Piotra Cichockiego, który w swoim dorobku ma występy w I oraz II lidze siatkówki. Swoje pierwsze siatkarskie osiągnięcia uzyskiwał w drużynie Lipowca Kościelnego jako młody, zaczynający karierę zawodnik. Zespół z Lipowca w fazie grupowej zanotował 3 wygrane i 5 porażek, co pozwoliło historycznie, bo po raz pierwszy, wystartować w fazie play-off ligi. Ćwierćfinał, bo od tego momentu zaczyna się faza play-off, siatkarze STARTU rozgrywali z drużyną Warki.

W meczu u siebie wygrali 3:2, by na wyjeździe uznać wyższość rywali w takim samym stosunku (3:2).
Minus jest taki, że bilans małych punktów zdobytych w obu meczach był niekorzystny dla naszych chłopców i odpadli z dalszej rywalizacji różnicą zaledwie 8 punktów.
Wszyscy liczyliśmy na wygraną bo z takim założeniem należy startować. Udało się zajść bardzo wysoko, co stanowi bardzo dobrą prognozę na nadchodzący sezon 2017/18.
Nasza Drużyna mimo zakończonego sezonu już ciężko pracuje nad przygotowaniami do kolejnej edycji rozgrywek. W tym celu START Lipowiec będzie rywalizować również w turniejach towarzyskich, wciąż sprawdzając swoją dyspozycję.
Z niecierpliwością czekamy na kolejny sezon rozgrywek i życzymy tym samym wymarzonego I miejsca.

Wipasz na Targach Pracy

Wipasz S.A. Zakład Drobiarski w Mławie uczestniczył po raz kolejny, w kwietniu 2017 r. w Targach Pracy zorganizowanych w Nidzicy oraz w Mławie.

Monika Stemporowska - Zakład Drobiarski WIPASZ S.A.

Targi Pracy, to coroczny projekt, który skupia wielu uczestników - pracodawców, potencjalnych kandydatów do pracy, młodzież oraz mieszkańców powiatu.

Celem uczestnictwa była pomoc młodym ludziom w wyborze przyszłej ścieżki edukacyjnej i zawodowej, zaprezentowanie kandydatom aktualnych ofert pracy z powiatu mławskiego i nidzickiego, a także nawiązanie bezpośredniego kontaktu z pracodawcami i specjalistami rynku pracy.

Targi Pracy są dobrym przykładem na budowanie pozytywnych relacji z lokalną społecznością i współpracy na rzecz poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Nasz Zakład Drobiarski przedstawił kandydatom bogaty wachlarz ofert pracy m.in.: Mistrz zmianowy, Brygadzista zmianowy, Technolog, Automatyk, Mechanik, Magazynier, Pracownik ekipy myjącej, Pracownik produkcji.

Podczas Targów Pracy przedstawione zostały również propozycje podjęcia stażu oraz praktyk w Wipasz S.A. Nasze stoisko odwiedziło liczne grono kandydatów, którzy zostali zapoznani z wymaganiami oraz warunkami zatrudnienia w Wipasz S.A.

Program Wipasz 600+

Od kilku lat na polskim rynku trzody chlewnej dość wyraźnie wzrosło zainteresowanie importem zachodnich warchlaków. Import młodych świń do wagi 50 kg wyniósł, w bieżącym roku, 856 tysięcy sztuk. Jest on wyższy o 1%, w porównaniu z rokiem poprzednim. Odnotowano również dwukrotny wzrost importu świń reprodukcyjnych (125 tys. sztuk), niżeli w analogicznym okresie w 2016 roku.

Wynikiem takiego stanu rzeczy, jest niewłaściwa struktura krajowego pogłowia świń. Polscy hodowcy loch oraz producenci prosiąt wciąż przegrywają z krajami zachodnimi małą skalą produkcji oraz wątpliwą jakością warchlaka. Według Głównego Urzędu Statystycznego w br. odnotowano spadek pogłowia prosiąt o 2%, jak również sektora trzody chlewnej przeznaczonej na chów o 0,1%.

Mając na uwadze aktualną sytuację rynkową, firma Wipasz S.A., chcąc realizować jeden ze swoich najważniejszych celów, jakim jest integracja - wychodzi naprzeciw oczekiwaniom z **programem „600+”,** skierowanym do hodowców posiadających co najmniej 300 loch.

Program ten polega na partnerskiej współpracy pomiędzy firmą paszową Wipasz, a producentem warchlaka. Głównym założeniem jest produkcja wysokiej jakości warchlaka w minimalnej ilości 600 sztuk, w wadze 30 kg oraz w wysokim statusie zdrowotnym. Kooperacja odbywać się będzie przy wysokim zaangażowaniu pracowników Wipasz, posiadających specjalistyczną wiedzę z zakresu żywienia i technologii. Długoterminowa współpraca oraz zagwarantowanie odbioru warchlaka w atrakcyjnej cenie, zapewniającej rentowność produkcji, stanowią główną koncepcję programu.

WIPASZ® jest nasz!

PROGRAM 600+

WIPASZ® jest nasz!

Korzyści z przystąpienia do programu 600+

- ✓ współudział w odbudowie krajowego pogłowia loch
- ✓ produkcja wysokiej jakości prosiąt
- ✓ zapewnienie stałego zbytu
- ✓ gwarantowana cena minimalna

Więcej informacji pod nr telefonu: **607 767 822**

Zapraszamy do współpracy!

 # produkuj warchlaki i zarabiaj # bądź nowoczesny # inwestuj w przyszłość #

WADĄG 9, 10-373 OLSZTYN
TEL. +48 89 543 56 50, FAX: +48 89 543 56 52, E-MAIL: INFO@WIPASZ.PL

| TRZODA CHLEWNA |

WWW.WIPASZ.PL

Wipasz Spółka Akcyjna
Wadąg 9,
10-373 Olsztyn;
Krajowy Rejestr Sądowy nr 0000336463
Sąd Rejonowy w Olsztynie
VIII Wydział Gospodarczy KRS,
NIP:739-31-15-688;
REGON: 510962164,
Kapitał zakładowy: 12 430 000 PLN
(wpłacony w całości)

Wadąg, dn. 14 września 2017r.

Pan
Krzysztof Jurgiel
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

dotyczy: plan walki Wipasz z ASF u dzików i świń

Szanowny Panie Ministrze,

Jako firma, jesteśmy największym, w 100% polskim producentem pasz. Zatrudniamy około 1900 osób i każdego dnia dostarczamy produkty do tysięcy polskich ferm. Żyjemy dzięki naszym hodowcom i wspólnie się z nimi rozwijamy, dzieląc się specjalistyczną wiedzą weterynaryjną i żywieniową. Zatrudniamy lekarzy weterynarii, specjalistów żywieniowych, ekonomistów, których nadrzędną misją jest aby mięso produkowane w Polsce było zdrowe, tanie i bezpieczne dla konsumenta.

Rocznie produkujemy paszę dla blisko 2 milionów tuczników. Współpracujemy z wieloma hodowcami trzody chlewnej w rejonach występowania ASF, którzy, w obliczu aktualnej sytuacji epidemiologicznej, zwracają się do nas o pomoc. Proszą, aby umożliwić im dalszą hodowlę, możliwość spłacania zobowiązań oraz utrzymania ciągłości funkcjonowania gospodarstw. Fermy te to nowoczesne obiekty spełniające najwyższe kryteria bioasekuracji, co zostało potwierdzone przez powiatowych lekarzy weterynarii. Wokół tych gospodarstw każdego tygodnia notowane są ogniska ASF wśród świń i nowe przypadki w populacji dzików. Przy czym choroba najczęściej stwierdzana jest w małych gospodarstwach, liczących po kilka – kilkadziesiąt sztuk świń, jednak tak duża częstotliwość odnotowywania nowych ognisk stwarza także realne zagrożenie dla większych hodowli, w których nakłady na produkcję oraz zobowiązania z tytułu dostaw i inwestycji niejednokrotnie przekraczają kilka milionów złotych.

Doceniając dotychczas podejmowane wysiłki przez rząd pozwalam sobie, na bazie naszego doświadczenia przekazać poniższy plan działań, których wdrożenie, da większe gwarancje bezpieczeństwa producentom i jednocześnie będzie skuteczniejsze w walce z rozprzestrzenianiem się wirusa ASF.

Proponujemy podjąć następujące kroki:

1) Dokonać przeglądu wszystkich gospodarstw od Wisły na wschód. Nakazać dostosowanie się do wymogów bioasekuracji w wyznaczonych terminach, lub umożliwić złożenie wniosku o rezygnacji z produkcji - tak jak ma to miejsce

w wyznaczonych teraz strefach. Działania te skutecznie ograniczą niekontrolowane pojawianie się nowych ognisk ASF u świń i rozprzestrzenianie się choroby na zachód kraju. W kolejnym etapie wprowadzić powyższe działania na terenie całej Polski.

2) Dążyć do jak najszybszego zdejmowania ograniczeń dotyczących możliwości sprzedaży żywca i nastawień warchlaków w gospodarstwach spełniających kryteria bioasekuracji, tak aby umożliwić im prawidłowe funkcjonowanie.

3) Bezwzględnie kontrolować żywienie w gospodarstwach (wprowadzić zakaz skarmiania zielonkami, zlewkami, odpadami pochodzenia spożywczego) oraz monitorować miejsca przechowywania słomy i zbóż. Docelowo w strefach występowania ASF dążyć do wyeliminowania utrzymywania świń na ściółce oraz produkcji pasz we własnym zakresie. Zarówno słoma jak i zboża stanowią wektor wirusa ASF, a technologia produkcji pasz własnych w gospodarstwie nie inaktywuje wirusa.

4) Jak najszybciej dokonać uboju świń z ferm, które nie spełniają zasad bioasekuracji. Ubój powinien zostać rozpoczęty w rejonach gdzie znajdują się duże i prawidłowo funkcjonujące fermy, aby w krótkim czasie ograniczyć ryzyko wystąpienia nowego ogniska ASF. Należy kontynuować działania prowadzące do ograniczenia populacji dzików. Odstrzał należy prowadzić szczególnie w strefach gospodarstw utrzymujących świnie. Należy również rozpocząć ograniczanie populacji dzików od Wisły w kierunku wschodnim kraju. Jest to istotne dlatego że jeżeli eliminacja będzie prowadzona w odwrotnym kierunku istnieje duże ryzyko że uciekające dziki przeniosą chorobę ze wschodu na zachód kraju a ponadto w miejsce zredukowanych dzików napłyną osobniki zza wschodniej granicy. Występowanie ASF nie jest zależne wyłącznie od gęstości populacji dzików, a główny problem polega na utrzymywaniu się wirusa w zakażonej padlinie w lasach i na polach. Nadrzędnym celem powinna być redukcja wirusa w środowisku co może zostać osiągnięte poprzez współpracę myśliwych, służb leśnych, weterynaryjnych , rolników oraz firm utylizacyjnych.

5) Wybudować płot wzdłuż wschodniej granicy kraju oddzielającego nasz kraj od Litwy, Ukrainy i Białorusi. Ograniczy to migrację kolejnych dzików z krajów ościennych, w których również występuje wirus ASF.

6) Kontynuować prace nad jak najszybszym wprowadzeniem kompartmentu. Utworzyć fundusz do walki z ASF, z którego byłyby wypłacane dopłaty i odszkodowania dla gospodarstw (spełniających wymogi bioasekuracji) dotkniętych skutkami wystąpienia tej choroby.

W imieniu hodowców apelujemy o szybkie działania. Ich brak doprowadzi do katastrofalnych skutków dla polskiej hodowli trzody chlewnej, polskiego rolnictwa, branży paszowej i ubojowej. Polska przestanie być producentem trzody.

Z wyrazami szacunku,

PREZES ZARZĄDU
Józef Wiśniewski

Uwaga Hodowcy drobiu

Sezon jesienno-zimowy i wędrówki dzikich ptaków niosą ze sobą duże ryzyko ponownego wystąpienia ptasiej grypy w Polsce. W związku z tym przypominamy o konieczności stosowania wzmożonej bioasekuracji.

W szczególności prosimy zwrócić uwagę na:

- zabezpieczenie silosów i bieżące sprzątanie rozsypanej paszy, aby zminimalizować ryzyko kontaktu z dzikimi ptakami lub ich odchodami
- zmianę i dezynfekcję obuwia przed wejściem do obiektu
- rozłożenie mat dezynfekcyjnych przed wejściami do budynków hodowlanych
- dezynfekcję opon pojazdów wjeżdżających na teren fermy
- rozeznanie w okolicy i kontakt z osobami utrzymującymi drób przyzagrodowy, aby we wspólnym interesie, w okresie zagrożenia, ptaki wolnobiegające były przetrzymywane w zamknięciu.

#WipaszAktywni

Dnia 16.09.2017 r. pracownicy firmy Wipasz wzięli udział we wspaniałej inicjatywie - charytatywnym Biegu Farmera, którego byliśmy jednym z partnerów.

W Przechlewie do przemierzenia były dwie trasy - krótka (6,8 km) i długa (12,8 km), także każdy mógł znaleźć wariant odpowiedni dla siebie. Zawodnicy biegali po drogach leśnych i polach. Celem biegu było pokazanie uczestnikom piękna wsi, przybliżenie kultury wiejskiej oraz zaznajomienie z zasadami zrównoważonego rolnictwa.

Niektórzy biegają, żeby zrzucić trochę zbędnych kilogramów, inni biegają głównie dla utrzymania dobrej kondycji czy dobrego samopoczucia. Grupy biegaczy spotykają się ze znajomymi, robią selfie, rozmawiają, więc dla nich to nic innego, jak forma spędzania wolnego czasu na łonie natury.

Na miejscu pozytywnie zaskoczyła nas sprawna organizacja, pyszne przekąski i naprawdę miła, sportowa atmosfera. Wydarzenie miało charakter rodzinnego pikniku, gdzie każdy znalazł coś dla siebie.

Serdecznie polecamy wszystkim aktywnym!

BIEG FARMERA

#WIPAS
AKTYWNI

Hodowca pyta - Ekspert radzi

Czy stosowanie „programu świetlnego" w chowie brojlera jest konieczne?

Dawid Strzyżewski - Produkt Menadżer Wipasz S.A.

Zdecydowanie tak, gdyż wpływa korzystnie na wyniki produkcyjne. Ponadto, program świetlny ma umocowania prawne w przepisach UE (Dyrektywa Rady 200/43/WE) oraz w rozporządzeniu MRiRW z dnia 15.02.2010. Zgodnie z którym:

1) „Oświetlenie sztuczne oświetlające co najmniej 80% powierzchni użytkowej, którego natężenie, mierzone na poziomie oka ptaka, wynosi co najmniej 20 lux".

2) Lekarz weterynarii może dopuścić czasowe ograniczenie poziomu natężenia światła.

3) W okresie 7 dni od dnia umieszczenia kurcząt brojlerów w kurniku, a także w okresie 3 dni przed przewidywanym dniem ich uboju oświetlenie dostosowuje się do 24-godzinnego rytmu, z okresami zaciemnienia trwającymi co najmniej 6 godzin ogółem i co najmniej z jednym okresem nieprzerwanego zaciemnienia trwającym przynajmniej 4 godziny, z wyłączeniem okresu zaciemnienia.

Poza obowiązkiem prawnym stosowanie programu świetlnego jest wskazane, ponieważ umożliwia wpływ na zachowanie się stada. Stosując odpowiedni program świetlny w kurniku można uzyskać:

- przyrosty masy ciała odpowiednie do okresu życia brojlerów
- obniżyć konwersję paszy
- zmniejszyć liczbę upadków
- w czasie zaciemnienia poprawia się mineralizacja kości, właściwie rozwija się układ krążenia oraz system immunologiczny
- poprawia się wyrównanie stada

Powielanie jednego schematu sterowania światłem może nie przynieść oczekiwanych efektów. Należy pamiętać, że program świetlny trzeba dopasowywać do każdego stada indywidualnie.

Kiedy stosować szczepionkę autogeniczną?

Dorota Dabiach - RB VAC

Co zrobić, gdy mimo odpowiedniego żywienia, przestrzegania zasad higieny i stosowania tradycyjnych szczepionek, stado choruje? Być może nadszedł czas na rozwiązania dedykowane, jakimi są szczepionki autogeniczne. W ich opracowywaniu specjalizuje się laboratorium weterynaryjne RB VAC z Zielonej Góry.

Odporność stada

Do infekcji dochodzi w wyniku bezpośredniego kontaktu z bakterią. Odpowiedź immunologiczna zdrowego organizmu polega na wytworzeniu przeciwciał, których celem jest wytropienie, po czym zneutralizowanie patogenów oraz ich szkodliwego działania. To jednak nie wszystko; system obronny „uczy się" sposobu rozpoznawania i zwalczania wirusa na wypadek kolejnego ataku. Wypracowuje procedurę reakcji, zapamiętuje ją, a następnie wdraża za każdym razem, gdy zetknie się z rozpoznanym już patogenem. Dzięki temu łatwo uniknąć ponownego zachorowania. Mówimy wtedy o nabyciu odporności.

Czy choroba jest wszakże jedynym sposobem uodpornienia się organizmu? Niektóre schorzenia są przecież śmiertelne, inne mają bardzo uciążliwy przebieg lub wymagają długiego i kosztownego leczenia. W przypadku stad hodowlanych podstawowe znaczenie ma opłacalność. Powszechna prawda, że lepiej zapobiegać, niż leczyć, to tylko wskazanie kierunku postępowania. Jak zredukować ryzyko zachorowań u zwierząt, unikając nadmiernych kosztów? Odpowiedzią są szczepienia profilaktyczne. Inna kwestia to odpowiedni skład szczepionki. Istnieje przecież wiele szczepów różniących się czasem minimalnie, lecz właśnie ta drobna różnica determinuje czynniki wirulencji. Od nich zależy zjadliwość bakterii i to, czy zwierzę padnie, czy nie. Chodzi tu o takie cechy charakterystyczne, jak rodzaj wytwarzanych toksyn, zdolność wnikania lub namnażania się.

Precyzyjna diagnostyka

Podstawą produkcji skutecznej autoszczepionki są szczegółowe badania. Laboratorium weterynaryjne RB VAC kładzie ogromny nacisk na precyzyjną diagnostykę – podkreśla prezes spółki Jarosław Szubstarski, lekarz weterynarii, specjalista chorób drobiu, a także trzody chlewnej, audytor PCA, zajmujący się, oprócz diagnostyki, wdrażaniem i utrzymaniem systemów jakości, autor licznych wystąpień podczas konferencji naukowych. Swoją praktykę opieramy na wieloletnim doświadczeniu dwóch firm, dzięki którym powstała spółka RB VAC – wyjaśnia. SLW BIOLAB zajmuje się diagnostyką mikrobiologiczną tudzież kontrolą jakości szczepionek weterynaryjnych.

SZCZEPIONKI AUTOGENICZNE – KORZYŚCI:

- ✓ ograniczenie antybiotyków
- ✓ zdrowsze stado (redukcja strat)
- ✓ podniesienie jakości produkcji
- ✓ zwiększenie zysków
- ✓ optymalizacja kosztów

RIPAC-LABOR z Poczdamu, to nie tylko wiele lat doświadczenia w produkcji szczepionek autogenicznych, ale też dostęp do światowej bazy danych wszystkich zbadanych mikroorganizmów czy nowoczesnych metod, jak choćby MALDI TOF-MS. RB VAC może więc dokonać precyzyjnej identyfikacji drobnoustrojów. Ponadto przeprowadzamy pogłębione badania genetyczne wybranych szczepów bakterii - mówi dr Martin Metzner, dyrektor zarządzający, kierownik pracowni produkcji szczepionek, ekspert w dziedzinie chorób bakteryjnych drobiu, autor licznych publikacji w prasie specjalistycznej oraz prelegent międzynarodowych seminariów naukowych, który od kilku miesięcy z powodzeniem i ogromnym zapałem uczy się polskiego.

Szczepionka autogeniczna jak para butów uszytych na miarę

Szczepionki autogeniczne, to preparaty lecznicze, immunologiczne, weterynaryjne wytworzone z patogenów pochodzących od zwierząt znajdujących się w danym gospodarstwie i przeznaczone są do leczenia zwierząt występujących w tym samym gospodarstwie (Dz.U. nr 45 z dnia 27 lutego 2008 r. tekst ujednolicony art. 3.1 pkt. 4 ustęp 6). Zabezpieczenie stada przed infekcjami polega przede wszystkim na szczepieniach profilaktycznych. Standardowo zaleca się stosowanie szczepionek komercyjnych. Preparaty te są opracowane specjalnie dla stad hodowlanych

i mają charakter uniwersalny. Jeśli jednak w mikroflorze stada pojawia się nowy patogen, przychodzi czas na wytoczenie cięższych dział. Szczepionka autogeniczna, jest jak para butów uszytych na miarę. Opracowuje się ją na podstawie szczegółowych badań konkretnego stada. Wyizolowane bakterie posłużą do produkcji autoszczepionki. Preparat zamawia lekarz weterynarii opiekujący się stadem, to on nadzoruje przebieg szczepienia. Specjaliści z RB VAC oferują szeroki pakiet wsparcia konsultacyjnego:

- ✓ **jak pobrać próbki**
- ✓ **jaki kierunek badań zlecić**
- ✓ **jak skomponować skład**
- ✓ **jaki zastosować adiuwant**
- ✓ **kiedy szczepić zwierzęta**
- ✓ **jak dostosować wielkość dawki**
- ✓ **jak zbadać i ocenić efekty zastosowania preparatu**

Szczepionki autogeniczne to preparaty lecznicze, immunologiczne, weterynaryjne, wytworzone z patogenów pochodzących od zwierząt znajdujących się w danym gospodarstwie i przeznaczone są do leczenia zwierząt występujących w tym samym gospodarstwie. (Dz.U. nr 45 z dnia 27 lutego 2008 r. tekst ujednolicony art. 3.1 pkt. 4 ustęp 6).

Przepis na szczepionkę

Zaczyna się od szeroko zakrojonej diagnostyki. Próbki do badań należy pobierać w ostrej fazie zakażenia z narządów wewnętrznych dotkniętych procesem chorobowym, jam kości długich oraz mózgu. Mogą je stanowić również wymazy pobrane przyżyciowo lub martwe zwierzęta. Po wyizolowaniu drobnoustrojów określa się ich profil chorobotwórczy. Wtedy następuje proces namnażnia, czyli wyhodowanie w warunkach laboratoryjnych odpowiedniej ilości bakterii danego szczepu. Inaktywacja zwiększa bezpieczeństwo aplikowania preparatu. W laboratorium RB VAC zapewniają, że odporność nabyta dzięki szczepionce, powstaje w warunkach kontrolowanych, gdyż do organizmu wprowadza się martwe bakterie, które nie stanowią takiego zagrożenia, jak w przypadku zakażenia żywym drobnoustrojem.

Każda wyprodukowana seria przechodzi szczegółowe badania jałowości oraz cech fizycznych (stabilność emulsji). Najczęściej stosowane substancje wspomagające (adiuwanty) to: olej mineralny i wodorotlenek glinu (AlOH).

Jakość gotowego produktu zależy nie tylko od zastosowanych składników, ale w równym stopniu od warunków, w jakich powstaje. Firma stosuje najwyższe standardy jakości, szczególnie w kwestii zachowania wszelkich środków ostrożności i pełnej sterylności na każdym etapie produkcji szczepionek; od badania po butelkowanie oraz transport. Nasze laboratorium w Zielonej Górze przy zachowaniu wszystkich norm proceduralnych jest w stanie wyprodukować skuteczną szczepionkę autogeniczną w terminie czterech tygodni – mówi kierownik diagnostyki laboratoryjnej Miron Decowski – Chętnie i z pasją dzielimy się swoją wiedzą tudzież doświadczeniami.

▲ Kriotubki ze stockami I

▲ Zespół RB VAC

Którego warchlaka warto kupić polskiego czy duńskiego?

Damian Adamiak - Doradca ds. Żywienia Trzody Chlewnej

Poniżej wyniki produkcyjne z gospodarstwa kupującego z rodzimej produkcji oraz z Danii. Do porównania wybrałem gospodarstwa o zbliżonym zużyciu paszy. Nadmieniam, że FCR 2,7 kg/kg na tuczu, na krajowym warchlaku, jest wynikiem bardzo dobrym, natomiast wynik FCR 2,7 kg/kg jest wynikiem przeciętnym w przypadku warchlaka duńskiego. Kupując zwierzęta z bardzo dobrym statusem możemy osiągnąć wynik FCR nawet poniżej 2,6 kg/kg.

A. Wynik produkcyjny oraz finansowy gospodarstwa kupującego warchlaka z PL:

Śr. waga wstawienia 1 szt.	23 kg
Czas tuczu od dnia wstawienia do dnia sprzedaży ost. partii	112 dni
Zużycie paszy	2,70
Śr. waga sprzedażowa	120 kg
Ilość dni na przygotowanie obiektu	7
Cena zakupu tucznika	5,35zł waga żywa

Zakup paszy	245,18 zł
Zakup warchlaka	280 zł
Weterynaria	12 zł
Media	7 zł
Koszt wyhodowania 1 szt. tucznika	**544,18 zł**
Cena uzyskana za sprzedaż tucznika	**642,00 zł**
Zysk	**97,82 zł**

Ilość dni tuczu	112
Ilość rzutów w ciągu roku	3,01
Zysk na 1 miejsce tuczowe	**294,44 zł**

Pasza	Ilość paszy na sztukę (kg)	Cena paszy w zł(tona)	Koszt paszowy zł
Starter I 23-30 kg	13,7	1000	13,7
Starter II	20	1000	20
Grower	100	950	95
Finiszer	128	910	116,48
Razem	261,7	–	245,18

B. Wynik produkcyjny oraz finansowy gospodarstwa kupującego warchlaka z DK:

Śr. Waga wstawienia 1 szt	30 kg
Czas tuczu dni	96 dni
Zużycie pasz	2,7
Śr. waga sprzedażowa	120 kg
Ilość dni na przygotowanie obiektu	7
Cena zakupu tucznika	5,35 waga żywa

Zestawienie kosztów	
Zakup paszy	222,8 zł
Zakup warchlaka	320 zł
Weterynaria	10 zł
Media	6 zł
Koszt wyhodowania 1 szt tucznika	558,84 zł
Cena uzyskana za sprzedaż tucznika	642,00 zł
Zysk	**83,17 zł**

Ilość dni tuczu	96
Ilość rzutów w ciągu roku	3,65
Zysk na 1 miejsce tuczowe	**303,57 zł**

Pasza	Ilość paszy na sztukę (kg)	Cena paszy w zł (tona)	Koszt paszowy zł
Starter I 23-30 kg	0	1000	0
Starter II	20	1000	20
Grower	100	950	95
Finiszer	118,59	910	107,83
Razem	**238,5**	**—**	**222,83**

Na podstawie w/w informacji możemy zaobserwować następujące zależności:

Hodowca, który zakupił warchlaka z rodzimej produkcji uzyskał lepszy wynik finansowy za wyprodukowanego tucznika, ponieważ kupił tańszego warchlaka. Koszt paszy do uzyskania wagi 30 kg warchlaka, to jedyne 13,7 zł. Na plus zasługuje bliskie sąsiedztwo fermy. Ubytek transportowy wyniósł tylko 0,5 kg na sztukę. Zaletą jest tu stała współpraca z producentem. Na minus zasługuje przyrost dobowy. Średnio w tuczu był poniżej 1 kg/dobę. Dodatkowo sprzedaż ostatniej partii przeciągnęła się ze względu na zróżnicowanie wagowe zwierząt.

Natomiast hodowca kupujący warchlaka z Danii zarobił w ciągu roku więcej ze względu na krótszy czas tuczu. W tym przypadku hodowca jest w stanie zrobić 3,65 rzutu w ciągu roku. Zwierzęta były bardziej wyrównane wagowo.

Zatem, nie można jednoznacznie odpowiedzieć na pytanie, który zakup jest, na chwilę obecną, korzystniejszy. Dziś różnica w cenie między polskim, a duńskim warchlakiem jest duża, jednak nie zawsze tak jest. Przede wszystkim kupując zwierzęta, czy to z importu, czy z rodzimej produkcji powinniśmy zwracać uwagę na:

- status zdrowotny (w przypadku prosiąt duńskich jest on łatwy do sprawdzenia)

- potencjał genetyczny zwierząt (przyrost dobowy, FCR jaki zwierzęta mogą osiągnąć itp.)

- możliwość długofalowej współpracy

- kupowanie zwierząt w wadze 30 kg (optimum produkcyjne)

- cenę całkowitą - składa się na nią cena zakupu warchlaka, paszy, koszt obsługi weterynaryjnej

- dodatkowe koszty np. transport, media.

Jakie czynniki mogą wpłynąć na wyniki mięsności osiągane przez półtusze?

Paweł Wilczyński - Regionalny Dyrektor Sprzedaży

Pierwszym czynnikiem mającym znaczący wpływ na mięsność świni są uwarunkowania genetyczne - niektóre z genetyk dostępnych na rynku są wybitnie mięsne - osiągają nawet powyżej 60% mięsności. Należy jednak pamiętać, że im wyższy mają potencjał genetyczny nasze świnie, tym mają większe wymagania żywieniowe (wyższe parametry). Jeżeli decydujemy się na genetykę wybitnie mięsną należy się spodziewać słabszych przyrostów – w porównaniu do przyrostów świń osiągających niższe mięsności. Kolejnym czynnikiem wpływającym na wynik mięsności jest dawka pokarmowa - jej jakość i skład. Ważne jest odpowiednie skomponowanie receptury mające na celu zachowanie odpowiednich proporcji, nie tylko białka i energii, ale też poszczególnych aminokwasów, włókna itp.

Warto też zwrócić uwagę na rodzaj i jakość surowców, które w znaczącym stopniu mają wpływ na dostępność składników pokarmowych wnoszonych do dawki. Dlatego też skomponowaniem dawki powinien zająć się doradca, który po zbadaniu i ocenieniu surowców ułoży odpowiednią, do genetyki, warunków oraz potrzeb, dawkę pokarmową.

Następny czynnik mający wpływ na mięsność, to warunki, w których jest przeprowadzany tucz. Czy zwierzęta przebywają na ściółce, czy też na ruszcie, zagęszczenia, wielkości kojców i dostępu do paszy oraz wody.

Jeżeli dołożymy wszelkich starań, żeby nasze zwierzęta miały zapewnione odpowiednie warunki, pasza którą podajemy była odpowiednio zbilansowana, to możemy być pewni tego, że będziemy mogli w pełni wykorzystać potencjał wstawianych prosiąt i osiągnąć wysokie wyniki mięsności.

Czym jest ASF?

Artur Maciejewski - Doradca ds. Żywienia Trzody Chlewnej

Jest to wirusowa, posocznicowa choroba świń i dzików o przebiegu ostrym lub przewlekłym. ASF nie stwarza zagrożenia dla ludzi oraz innych zwierząt. Do zakażenia dochodzi przez pośredni lub bezpośredni kontakt ze zwierzętami zakażonymi. Wirus afrykańskiego pomoru świń jest odporny na wysoką temperaturę, procesy gnilne, wędzenie, krótkotrwałe gotowanie, a w mrożonym mięsie potrafi przetrwać nawet 6 miesięcy.

Co zrobić żeby ASF nie dostał się do chlewni?

Przede wszystkim należy spełnić szereg wymogów oraz czynności związanych z bioasekuracją:

- Budynek powinien być zabezpieczony szczelnym ogrodzeniem (wysokość min. 1,5 m) trwale związanym z podłożem.
- Ważne, żeby w bramie wjazdowej znajdowały się maty dezynfekcyjne z obecnym środkiem dezynfekcyjnym.
- Hodowca powinien zaopatrzyć się w opryskiwacz, koła i nadkola każdego pojazdu wjeżdżającego na teren fermy powinny być zdezynfekowane.
- Montaż siatek zabezpieczających przy oknach i wlotach powietrza.
- Kuwety lub maty dezynfekcyjne przed każdym wejściem na chlewnię.
- Stosowanie osobnej odzieży do pracy na chlewni.
- Ferma powinna być wolna od zwierząt towarzyszących, takich jak psy i koty.
- Regularna deratyzacja budynku.
- Zwrócić szczególną uwagę na bezpieczeństwo i sposób przechowywania słomy.
- Rzetelne prowadzenie książki wizyt – każda osoba wizytująca na chlewni powinna się wpisać.
- W żadnym wypadku nie nabywać świń oraz prosiąt niewiadomego pochodzenia.
- Szczególnie na terenach zagrożonych, unikać wizyt w lasach.

Każda z wymienionych czynności jest równie ważna i powinna być sumiennie wykonywana. Sukces w walce z tą nieuleczalną chorobą zależy, w dużej mierze, od świadomości producentów oraz odpowiedzialnej pracy inspekcji weterynaryjnej.

Stres cieplny u bydła mlecznego - objawy i zapobieganie

Choć w tym roku lato nas nie rozpieszcza, należałoby przypomnieć hodowcom o zjawisku, które bardzo często występuje w miesiącach letnich, związane jest z szeroko pojętym dobrostanem i wpływa na ekonomikę produkcji. O czym mowa? O stresie cieplnym.

Magdalena Bajena - UPH Siedlce

Jak wiadomo krowy są zwierzętami stałocieplnymi, które mogą bytować w bardzo szerokim zakresie temperatur, wynoszącym od -10^{0}C do 25^{0}C, najlepiej jednak czują się w temperaturze 8-16^{0}C i wilgotności względnej 60-80%. Kiedy więc mamy doczynienia ze stresem cieplnym u krów mlecznych? O wystąpieniu stresu cieplnego u krów możemy mówić w momencie, kiedy warunki zewnętrzne i wewnętrzne powodują podwyższenie temperatury ciała zwierzęcia powyżej 38,6^0 C. W efekcie prowadzi to do utraty komfortu bytowania w oborze i szeregu zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu, do których zaliczyć można:

- **przyspieszone tempo oddychania (powyżej 80 oddechów/minutę),**
- **spadek produkcji mlecznej (według różnych źródeł może wynieść od 10-40%),**
- **ograniczony przepływ krwi do narządów wewnętrznych,**
- **osłabienie aktywności prowadzące do spadku pobrania paszy.**

Stres cieplny wpływa również na występowanie zaburzeń w rozrodzie u krów mlecznych. Wzrost temperatury otoczenia powoduje, że krowy są bardziej ospałe, nadmiernie wydzielają ślinę, mają szybszy oddech i odznaczają się nadmierną potliwością. Wszystkie te czynniki powodują, że zwierzęta zmniejszają swoją aktywność i częściowo lub całkowicie zaprzestają pobierania paszy. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest ujemny bilans energii w organizmie, a co z tym związane zaburzenia w wydzielaniu gonadoliberyny, hormonu produkowanego przez podwzgórze oraz zmniejszenie pulsacyjnego wydzielania hormonu LH. Mniejsze wydzielanie obydwu hormonów prowadzi do słabej sekrecji estradiolu, co w efekcie przejawia się słabą manifestacją rui lub jej cichym przebiegiem. Zaburzenia hormonalne, będące konsekwencją stresu cieplnego, wpływają również na słabszą jakość zarodków, upośledzony proces implantacji oraz wczesną zamieralność zarodków. W konsekwencji prowadzi to do obniżenia wskaźnika zacieleń w stadzie, wydłuża czas między wycieleniami i przestój poporodowy. Naturalną konsekwencją występowania stresu cieplnego u krów mlecznych jest spadek ich wydajności mlecznej. W skrajnych przypadkach może on wynieść nawet 40%. Obniżeniu ulega również zawartość białka i tłuszczu w mleku. Zawartość tłuszczu w mleku jest parametrem, który w sposób znaczny może ulec obniżeniu, w ciągu kilku dni, w wyniku wystąpienia kwasicy żwacza. Ma to związek ze spadkiem pobrania przez krowę suchej masy przy jednoczesnym spadku pobrania w dawce pasz objętościowych włóknistych i wzrostem pobrania łatwo fermentujących węglowodanów.

Wynika to z faktu, że krowa broniąc się przed ujemnym wpływem wysokich temperatur wybiera z dawki pokarmowej te pasze, które ze względu na swoją strawność będą wymagały zużycia mniejszej ilości ciepła, jakie organizm będzie musiał przeznaczyć na przeżuwanie i fermentację w żwaczu. Dodatkowo zmniejszenie przeżuwania wpływa na ograniczenie ilości śliny jaka dostaje się do żwacza, co dodatkowo obniża pH w przedżołądku i przyspiesza występowanie subklinicznej kwasicy żwacza.

Należałoby jeszcze wspomnieć o negatywnym wpływie wysokich temperatur na jakość mleka. Zdefiniowano szereg czynników, które są wynikiem wystąpienia stresu cieplnego u krów mlecznych i powodują wzrost zawartości komórek somatycznych w mleku. Wzrost występowania zapalenia wymienia w stadzie, w okresie letnim, może być wynikiem naturalnej odpowiedzi organizmu na czynnik stresogenny. Krowy reagując na niekorzystne warunki środowiskowe wytwarzają więcej substancji stresowych (hormonów), które w sposób naturalny obniżają odporność organizmu na czynnik infekcyjny.

Działanie wysokich temperatur upośledza również działanie naturalnych mechanizmów obronnych, poprzez zachwianie gospodarki mineralnej w organizmie i obniżenie pH płynów ustrojowych (krwi i limfy). Dodatkowo w okresie letnim mamy do czynienia ze słabszym, niż w innych porach roku, domykaniem się zwieracza kanału strzykowego, co ułatwia dostęp patogenów do wymienia i sprzyja występowaniu mastitis. Zwierzęta wykształciły pewne mechanizmy obronne, które pozwalają im ograniczyć negatywny wpływ wysokich temperatur na organizm, niestety mechanizmy te tylko w niewielkim stopniu niwelują negatywne skutki stresu cieplnego. W celu uniknięcia poważnych konsekwencji, w postaci wcześniej wymienionych problemów, należy przede wszystkim zadbać o odpowiednią obsadę zwierząt w oborze. Należy pamiętać, że naturalną konsekwencją zwiększonej liczby zwierząt przypadającej na 1m² budynku inwentarskiego jest emitowanie zwiększonej ilości pary wodnej i ciepła, co dodatkowo pogłębia stres cieplny u przebywających tam zwierząt. Kolejnym krokiem powinno być zamontowanie wentylatorów, których moc i ilość powinna być ściśle związana z obsadą zwierząt w budynku. Nie bez znaczenia jest również lokalizacja wentylatorów, które należy montować w bezpośrednim sąsiedztwie stołów paszowych. Dzięki temu zwierzęta będą chętniej i częściej pobierały paszę. Równie dobrym rozwiązaniem, ograniczającym negatywny wpływ stresu cieplnego na bydło mleczne, jest montowanie zraszaczy niskociśnieniowych, dzięki którym możliwe jest zwiększenie wilgotności względnej powietrza w budynku inwentarskim. Zraszacze mogą być zainstalowane przy wejściu lub wyjściu z hali udojowej lub przy drzwiach, którymi zwierzęta wchodzą lub wychodzą z budynku.

Obok rozwiązań technicznych, które można zastosować w celu redukcji stresu cieplnego u bydła mlecznego należy też zadbać o prawidłowe żywienie, w tym trudnym dla krów okresie. W pierwszej kolejności powinno się zwrócić uwagę na prawidłową organizację zadawania paszy. Skarmiane pasze lub zadawany TMR powinien być zawsze świeży i zadawany z większą częstotliwością, nawet 3 do 4 razy dziennie.

Dzięki takiemu postępowaniu unikniemy zagrzewania się pasz i zmusimy krowy do częstszego przebywania przy stole paszowym. Dodatkowo powinno się, w tym okresie, stosować dodatki paszowe, zawierające najczęściej w swoim składzie sorbinian potasu, zapobiegające zjawisku „grzania" się paszy. Celowe jest również zadawanie większej części dziennej dawki pokarmowej na noc, kiedy temperatura otoczenia i temperatura w oborze zmniejsza się. Kolejnym zjawiskiem związanym z gospodarowaniem paszami, w okresie letnich gorączek, jest polewanie zadawanych pasz wodą lub dodatek do przygotowywanego TMR specjalnych dodatków paszowych, które zmniejszają ryzyko przesuszania się zadawanych pasz. Zastosowanie tak prostego triku pozwoli na uniknięcie zjawiska sortowania paszy przez krowy i zmniejszy ryzyko wystąpienia kwasicy żwacza. W trakcie długotrwałych upałów powinno się również zadbać o staranne czyszczenie stołów paszowych i regularne usuwanie psujących się niedojadów. Oprócz właściwego zadawania paszy powinno się również zadbać o odpowiedni skład dawki pokarmowej. W pierwszej kolejności powinno się z niej wyeliminować pasze z dużą zawartością włókna surowego (zwiększone wydzielanie ciepła fermentacji), natomiast zwiększyć udział pasz treściwych oraz kiszonki z kukurydzy. Należy jednak pamiętać o właściwym zbilansowaniu dawki, gdyż użycie zbyt dużej ilości łatwo strawnych węglowodanów może spowodować wystąpienie kwasicy żwacza. Bardziej zasadne, w czasie panowania dużych upałów, jest użycie wysłodków buraczanych, (kiszonych prasowanych, suchych lub suchych melasowanych) gdyż stanowią one bardzo dobre źródło energii. Zawarte w wysłodkach buraczanych pektyny rozkładają się w żwaczu wolniej niż skrobia pochodząca z pasz treściwych zmniejszając ilość ciepła produkowanego w czasie fermentacji w żwaczu i ograniczając tym samym występowanie stresu cieplnego. W okresie letnich upałów zasadny jest również dodatek do paszy tłuszczów paszowych oraz żywych kultur drożdży. Dodatek tłuszczu paszowego zwiększa koncentrację energii w pobranej dawce pokarmowej. Należy jednak pamiętać, że tłuszcz ten powinien być „obojętny" dla żwacza, czyli powinien to być tzw. tłuszcz chroniony. Dzięki takiemu rozwiązaniu minimalizujemy stres cieplny u bydła, zapobiegając nadmiernemu wytwarzaniu ciepła w procesie fermentacji w żwaczu. Z kolei żywe kultury drożdży dodane do dawki pokarmowej, zwiększają jej pobranie oraz wpływają na lepsze trawienie włókna w żwaczu.

I na koniec jeszcze jedna, aczkolwiek istotna rzecz. W okresie długotrwałego oddziaływania wysokich temperatur na organizm zwierzęcia jednym z efektów jest nadmierna utrata wody z organizmu, a co się z tym wiąże również powstawanie niedoborów minerałów. Stąd ważne jest, aby w tym trudnym dla krów okresie stosować w żywieniu przeznaczone wyłącznie do tego celu mieszanki mineralne, które w pełni zrekompensują utratę składników mineralnych. I nie zapominajmy o stałym dostępie zwierząt do świeżej i czystej wody, na którą zapotrzebowanie wzrasta wraz ze wzrostem temperatury otoczenia.

Wprawdzie wprowadzenie niektórych, z zaproponowanych rozwiązań jest kosztochłonne i czasochłonne, ale pamiętajmy, że wobec „widma" strat, jakie możemy ponieść w wyniku wystąpienia u krów stresu cieplnego, nakłady poniesione na jego likwidację mogą okazać się relatywnie niższe niż straty spowodowane letnimi upałami.

Produkcyjna wartość dawek pokarmowych z udziałem osłoniętego białka sojowego i chronionego tłuszczu stosowanych w żywieniu krów wysokowydajnych

W ostatnich latach nastąpiły w polskich gospodarstwach mlecznych duże zmiany, dotyczące przede wszystkim żywienia i utrzymania krów. Efektem tych zmian jest szybki wzrost wydajności krów, zarówno w stadach objętych kontrolą użytkowności, jak i pozostałej części.

Mariusz Bielawiec - Wipasz S.A.

Żywienie wysokowydajnych krów ma kluczowy wpływ nie tylko na wydajność mleczną, ale także na ich zdrowotność i użytkowość rozpłodową. Stosowane w żywieniu dawki powinny w pełni pokrywać zapotrzebowanie na składniki energetyczne, białko, witaminy i składniki mineralne.

Dodatek białka chronionego (Aminopass) powoduje zwiększenie wydajności mleka oraz zawartości białka w mleku, szczególnie w pierwszych trzech miesiącach laktacji. Najczęściej ochronie poddaje się białko śrut poekstrakcyjnych: rzepakowej i sojowej. Pasze te charakteryzują się najwyższą ilością i strawnością białka oraz są najbardziej zbilansowane pod względem aminokwasów spośród wszystkich surowców wysokobiałkowych pochodzenia roślinnego.
Zastosowanie tłuszczu chronionego w dawkach pokarmowych dla krów mlecznych, w szczycie laktacji, powoduje wzrost wydajności mleka o 5-8%. Tłuszcz ten jest obojętny podczas fermentacji w żwaczu. Jego stosowanie pomaga pokryć duże zapotrzebowanie na energię krów w pierwszej fazie laktacji. Powszechnie stosuje się mydła wapniowe i nasiona soi lub rzepaku. Mydła wapniowe mają małą smakowitość, dlatego powinny być wprowadzane do dawki stopniowo tak, aby nie obniżyć pobrania paszy u krów świeżo wycielonych.

Stosowanie specjalistycznych dodatków paszowych ma na celu uzupełnienie niedoborów składników pokarmowych u krów wysokowydajnych. Dodatki paszowe ograniczają występowanie chorób metabolicznych, poprawiają wydajność i skład chemiczny mleka oraz wskaźniki rozrodu.

1.1 Wymagania pokarmowe krów wysokomlecznych

Podstawową informacją o jakości i wartości dawki pokarmowej jest zawartość w niej suchej masy. Nieznajomość zawartości tego składnika prowadzi do błędnego oszacowania wartości pokarmowej i ilości pobieranej przez krowę paszy, a w efekcie do niepełnego pokrycia zapotrzebowania na składniki pokarmowe (Krzyżewski 2008).
Ważnym elementem w żywieniu bydła w systemie PMR jest struktura dawki pokarmowej. Zbyt krótko pocięte pasze, nie stymulują wystarczającej produkcji śliny, skracając czas pobrania pokarmu oraz ograniczają ruchy żwacza (Micek 2004).

1.1.1 Zapotrzebowanie na energię

Węglowodany są dla krowy głównym źródłem energii potrzebnej dla podtrzymania podstawowych czynności życiowych, a także odkładania tłuszczu ciała i produkcji mleka.

Z różnych rodzajów węglowodanów powstają różne kwasy tłuszczowe, które są wchłaniane przez ścianę żwacza i stanowią źródło energii dla krowy (Krzyżewski 2008).

Zalecane ilości skrobi i włókna NDF dla krów wysokowydajnych wg Kowalskiego (2016):

- **28-30% SM skrobi dla krów w okresie do 10 tygodnia laktacji oraz, gdy wydajność wynosi 30-40 litrów/dzień**
- **25-28% SM włókna NDF dla krów w okresie od porodu do 10 tygodnia laktacji, z czego 75% NDF pochodziłoby z pasz objętościowych**
- **28-31% SM włókna NDF dla krów w okresie od 10 do 26 tygodnia laktacji**

Nocek proponuje, aby w dawce pokarmowej dla krowy produkującej od 35 kg do 40 kg mleka znajdowało się :

- **NDF od 25 do 35% SM, z czego 75% NDF pochodziłoby z pasz objętościowych ; 50-60% całości NDF powinno być trawione w żwaczu**
- **węglowodanów niestrukturalnych od 35 % do 40% SM**
- **skrobi od 30 do 40% SM, z tym, że od 50 do 75% skrobi powinno być rozkładane w żwaczu**

Zawartość włókna surowego w suchej masie dawki dla krów mlecznych powinna mieścić się w przedziale 18-22% , a frakcja ADF powinna wynosić 16-19 %.

1.1.2 Zapotrzebowanie na białko

Poziom produkcji mleka i zawartość białka w mleku jest jednym z czynników decydujących o zapotrzebowaniu krów mlecznych na białko. Białko ulegające rozkładowi w żwaczu jest niezbędne do syntezy białek jego mikroorganizmów, które stanowią optymalny substrat do syntezy białka mleka. Standardowe dawki pokarmowe dla krów mlecznych zawierają od 60 do 65% białka ulegającego rozkładowi w żwaczu (Dunlop i in. 2000).

Zalecana ilość białka ogólnego dla krów wysokowydajnych (Kowalski 2016):

- **17-18% SM dla krów od porodu do 10 tygodnia laktacji**
- **15-16% SM dla krów od 10 do 26 tygodnia laktacji**

Pokrycie potrzeb białkowych krów wysokowydajnych wyłącznie białkiem bakteryjnym jest niewystarczające. Niezbędne jest dostarczenie im białka, które nie ulega rozkładowi w żwaczu (Dunlop i in. 2000).

W żywieniu krów 35-40% białka trawionego w jelicie cienkim powinno stanowić białko nie ulegające rozkładowi w żwaczu.

1.1.3 Zapotrzebowanie na aminokwasy trawione jelitowo

Aminokwasy według Jamroz (2001) dzieli się na :

- **Egzogenne (lizyna, histydyna, arginina, treonina, walina, metionina, izoleucyna, fenyloalanina)**
- **Endogenne (alanina, asparagina, glicyna, glutamina, hydroksyprolina, kwas asparginowy, kwas glutaminowy, prolina, seryna)**

W normach francuskich INRA przyjmuje się, że dla krów mlecznych w białku trawionym w jelicie (BTJ) powinno znajdować się 7,3% lizyny i 2,5% metioniny. Poprzez zastosowanie dodatków w postaci aminokwasów chronionych przed degradacją w żwaczu, które pozwalają na bezpośrednie modyfikowanie profilu aminokwasów wchłanianych w jelicie cienkim, można uzyskać lepsze wykorzystanie paszy, skrócenie okresu międzywycieleniowego oraz efektywniejsze wykorzystanie rezerw tłuszczowych organizmu i mniejszą liczbę komórek somatycznych w mleku.

1.2 Skutki niedoborów energii i białka

Niedobór energii wg Kowalskiego (2010) wpływa na:

- **dłuższy okres od wycielenia do pierwszej owulacji**
- **wystąpienie ketozy**
- **utratę kondycji**
- **spadek mleczności**
- **obniżenie płodności**

Niedobór białka wg Kowalskiego (2010) wpływa na:

- **ciche ruje**
- **opóźnienie inwolucji macicy**
- **podatność na zakażenia, w tym na zakażenia układu rozrodczego**
- **spadek produkcji mleka**

1.3 Schorzenia metaboliczne na skutek nie zbilansowania dawek pokarmowych pod względem energii i białka

Ketoza

Do najczęściej występujących chorób przemiany materii u przeżuwaczy, a w szczególności u krów wysokowydajnych jest ketoza. Przyczyną tego schorzenia jest zaburzenie przemiany węglowodanów i lipidów w organizmie. Podczas rozwoju ketozy dochodzi do wzrostu ilości związków ketonowych we krwi, w moczu oraz w mleku (Kondracki, 2013). Krowy chore na ketozę kliniczną niechętnie pobierają paszę, kał staje się suchy i śluzowaty. Zwierzęta szybko chudną i zmniejsza się wydajność mleka. Ketoza subkliniczna jest trudniejsza w wykryciu. Obserwuje się zwykle zmniejszenie apetytu, wydajności mleka oraz ubytek masy ciała. Często pojawia się przemieszczenie trawieńca (Kowalski i Kański 2013).

Kwasica żwacza

Przyczyną tego schorzenia są błędy żywieniowe, prowadzące do zaburzeń w procesie bakteryjnej fermentacji w przedżołądkach. Podawanie w nadmiernej ilości pasz zawierających duże ilości węglowodanów bogatych w skrobię, a ubogich we włókno sprzyja występowaniu kwasicy żwacza. Nadmiar tych węglowodanów przy nadmiernym rozdrobnieniu pasz powoduje skrócenie czasu przeżuwania stałej treści pokarmowej, co zmniejsza ilość wydzielanej śliny, będącej naturalnym buforem treści żwacza (Owens i in. 1998).

Zasadowica żwacza

Jest chorobą powstającą przy podawaniu dużej ilości pasz wysokobiałkowych a niedoborze łatwo fermentujących węglowodanów (Twardoń i in. 2008). Podstawowymi objawami są: brak apetytu, osłabienie motoryki żwacza, biegunka (Barej 2001).

2. Cel pracy

Celem pracy jest analiza produkcyjnej wartości dawek dla krów wysokowydajnych z udziałem mieszanek paszowych,w składzie których zastosowano osłonięte białko sojowe i tłuszcz chroniony roślinny dla krów wysokoprodukcyjnych.

3. Charakterystyka gospodarstwa

Obserwacją objęto gospodarstwo rolne, znajdujące się w powiecie grajewskim, województwo podlaskie. Gospodarstwo posiada 33 krowy mleczne rasy polskiej holsztyno-fryzyjskiej, 10 jałówek cielnych i 12 cieląt. Wydajność krów w 2016 roku wynosiła 9580 kg mleka, przy procentowej zawartości tłuszczu 4,31 i białka 3,37.

3.1 System utrzymania i żywienia krów

Krowy utrzymywane są przez cały rok w systemie bezściołowym na uwięzi. Przeciętna ilość krów w laktacji wynosiła 34 sztuki; masa ciała krów wynosiła około 650 kg.
Analiza produkcyjności zwierząt oparta została o raporty wynikowe otrzymywane z PFHBiPM. Pobieranie próbek mleka odbywało się raz w ciągu miesiąca (metoda AT4).
W gospodarstwie stosowano żywienie w systemie PMR z zastosowaniem wozu paszowego o pojemności 12 m³ wyposażonego w 1 ślimak pionowy oraz wagę elektroniczną. Kompletną dawkę PMR krowy otrzymywały raz dziennie (ad libitum) na betonowy stół. Przed zadaniem świeżej paszy stół paszowy był czyszczony z niewyjadów pozostałych z dnia poprzedniego.
W żywieniu krów stosowano dawkę PMR o niezmienionym składzie od 1-go dnia po wycieleniu do 100 dnia laktacji. Skład dawki PMR oraz koncentrację składników pokarmowych i energii w 1 kg suchej masy przedstawiono w tabeli 4.

Dawka PMR-1 stosowana była dla krów o wydajności 35kg mleka/dzień. Krowy o wyższych wydajnościach otrzymywały indywidualny dodatek paszy treściwej Wimilk S20 odpowiednio do ilości produkowanego mleka: 36kg/dzień-4kg, 38kg/dzień-5 kg, 40kg/dzień - 6 kg paszy treściwej, podzielonych na dwa odpasy.

Wartość pokarmową 1 kg mieszanek treściwych stosowanych w żywieniu krów przedstawia zestawienie:

Wyszczególnienie	Wimilk S20
JPM	1,01
Białko ogólne %	20
BTJN g/kg	145
BTJE g/kg	135

3.2 Wartość pokarmowa pasz

Kiszonkę z kukurydzy w gospodarstwie sporządzono w pryzmie. Surowiec do zakiszania zebrano w fazie dojrzałości szklistej (krótko pocięte bez dodatku konserwantów). Kiszonka z traw pochodziła z trwałych użytków zielonych. Zielonkę zebrano z pierwszego pokosu na początku kłoszenia. Przewiędniętą i krótko pociętą, kiszonkę sporządzono w balotach prasą zaopatrzoną w system tnący zapewniający odpowiednie zagęszczenie materiału.
Analizę chemiczną kiszonki z kukurydzy i traw przewiędniętych przeprowadzono w laboratorium Wipasz w Wadągu. W pobranych próbkach oznaczono białko ogólne, włókno surowe, suchą masę, popiół surowy, skrobię i pH.
Wartość pokarmowa kiszonek została obliczona na podstawie średniego składu uzyskanego z analizy chemicznej z zastosowaniem programu komputerowego PrevAlim (wersja 3.23), wchodzącego w skład pakietu programu INRAtion (wersja 3.3). Wartość pokarmową pasz treściwych przyjęto natomiast z norm INRA (2014).
Wartość energetyczną, białkową i zdolność pobrania paszy wyrażono w miernikach systemu INRA (2014). Podobnie, wg norm INRA (2014) określono zapotrzebowanie krów na składniki pokarmowe.
Przy zastosowaniu programu INRATION wykonano obliczenia pozwalające na analizę poprawności zbilansowania dawek pokarmowych stosowanych w żywieniu krów wysokoprodukcyjnych.

3.3 Wydajność i skład mleka

Całkowita wydajność mleka (za 305-dniową laktację) od każdej krowy wynosiła średnio 9580 kg. Należy zauważyć, że wydajność ta była wyższa o około 20% w stosunku do przeciętnej wydajności krów w województwie podlaskim (7662 kg). Mleko charakteryzowało się wyższą zawartością tłuszczu (4,31%) i białka (3,37%) w porównaniu do średniej zawartości tych składników w mleku pozyskiwanym w województwie, gdzie średnia zawartość tłuszczu wynosiła 4,15% i białka 3,38%.

Tabela 1. Przeciętna wydajność krów w roku 2016 (PFHBiPM):

Wyszczególnienie:	Mleko kg	Tłuszcz %	Tłuszcz kg	Białko %	Białko kg
Gospodarstwo	9580	4,31	413	3,37	323
Województwo Podlaskie	7662	4,15	318	3,38	259
Kraj	7865	4,11	323	3,37	265

3.4 Wartość pokarmowa pasz i dawki PMR

Zawartość składników pokarmowych oraz wartość pokarmową komponentów przedstawiono w tabeli 2 (PMR-1).

Tabela 2. Skład chemiczny i wartość pokarmowa 1 kg suchej masy pasz objętościowych:

Wyniki analizy	Kiszonka z przewiędniętych traw	Kiszonka z kukurydzy
Sucha masa %	35	35
Białko ogólne %	15,8	8,2
Włókno surowe %	27,5	18,7
Popiół surowy %	5,1	3,2
Skrobia %	-	28,0
pH	4,2	4,0
Wartość pokarmowa 1 kg suchej masy		
JPM	0,85	0,90
JWK	1,04	1,03
BTJN g/kg	92	50
BTJE g/kg	71	60

Wysoka wartość pokarmowa kiszonek, jako jedynego źródła pasz objętościowych w dawce PMR wpłynęła na zbliżoną w 1 kg suchej masy koncentrację energii (0,89JPM) oraz białka BTJ (85g i 86g). Udział suchej masy pochodzącej z pasz objętościowych wyniosł 80,2% (PMR-1). Sucha masa pochodząca z komponentów treściwych stanowiła zatem 19,8% (PMR-1). Koncentrację energii, białka ogólnego, BTJ (BTJN i BTJE) oraz poziom lizyny (LizTJ) i metioniny (MetTJ) w % BTJE przedstawiono

w tabeli 4. Jak wynika z uzyskanych danych, zastosowana w żywieniu krów dawka charakteryzowała się zbliżoną koncentracją zarówno energii, jak i białka w suchej masie, co wynikało z podobnej relacji pasz objętościowych do komponentów treściwych dawki. Zastosowanie w składzie dawek PMR komponentów treściwych wyrównujących niedobory frakcji BTJN (śruty poekstrakcyjne) i BTJE (zboża) zapewniło produkcję 25 kg mleka.

Zalecana ilość białka ogólnego wg Kowalskiego (2016) dla krów wysokoprodukcyjnych powinna być w przedziale 17-18% suchej masy. W stosowanej dawce (podstawowa + wyrównująca) koncentracja związków azotowych kształtowała się na poziomie 12,9% suchej masy. Przemawia to za celowością suplementacji żywienia krów wysokoprodukcyjnych preparatami z udziałem białka chronionego (Aminopass), czy też pojedynczymi aminokwasami osłoniętymi. Bardziej niedoborowym aminokwasem jest metionina niż lizyna.

Tabela 4. Skład i wartość pokarmowa dawki

Pasza%	Udział w suchej masie dawki
	PMR-1
Kiszonka z kukurydzy	49,8
Kiszonka z traw	30,4
Jęczmień	11,4
Kukurydza	4,35
Śruta poekstr. rzepakowa	0,92
Aminopass	3,25
Udział paszy objętościowej w s.m. dawki (%)	80,2
Udział paszy treściwej w s.m. dawki (%)	19,8
	Pobranie suchej masy, kg
	19,73
W 1 kg suchej masy:	
Białko ogólne %	12,9
JPM	0,89
BTJN g	86
BTJE g	85
LizTJ % BTJE	6,85
MetTJ % BTJE	1,88

3.5 Wartość produkcyjna dawek pokarmowych

Wyniki analizy poprawności zbilansowania dawek pokarmowych pod względem energetyczno-białkowym i zdolności pobrania paszy przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 5. Wartość produkcyjna dawki PMR-1

Pasze	kg	Pobranie suchej masy, kg	JPM	BTJN g	BTJE g	JWK
Kiszonka z traw	28	9,8	8,82	490	666	10,09
Kiszonka z kukurydzy	18	6	5,13	555	428	6,27
Śruta poekstr. rzepakowa	0,2	0,18	0,17	44	27	-
Aminopass	0,70	0,64	-	-	-	-
Jęczmień	2,6	2,25	2,46	178	228	-
Kukurydza	1	0,86	1,07	64	84	-
Mieszanka paszowa uzupełniająca Wimilk S20						
Wimilk S20	3,7	3,31	3,73	536	500	-
Zapotrzebowaniena produkcję 35 kg mleka						
Pobrano w dawce		23,38	21,39	2225	2227	16,36
Zapotrzebowanie bytowe i produkcyjne			21,39	2225	2225	16,36
Różnica			0	0	+2	0
Przewidywana produkcja mleka			35 kg	35 kg	35 kg	

Pasze podstawowe (kiszonka z traw, kiszonka z kukurydzy), pasze wyrównujące (Aminopass, śruta poekstrakcyjna rzepakowa, jęczmień, kukurydza), pasza uzupełniająca (Wimilk S20).

W stosowanej dawce koncentracja związków azotowych kształtowała się na poziomie 14,5% suchej masy. Udział białka nie ulegającego rozkładowi w żwaczu stanowi 46%. Zawartość skrobi wynosiła 25%. Zapotrzebowanie na minerały i witaminy uzupełniała mieszanka mineralno-witaminowa TMR Karoten Profi stosowana w ilości 150 g/szt. /dzień.

Analiza wartości produkcyjnej dawki PMR-1 wykazała, że była ona zbilansowana pod względem energetyczno-białkowym. Nie została również przekroczona dzienna zdolność pobrania paszy objętościowej przez krowy. Dostarczona ilość energii netto oraz białka BTJ warunkowała produkcję 35 kg mleka.

4. Podsumowanie i wnioski

Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić że:

1) Udział pasz objętościowych (kiszonka z traw o podwyższonej zawartości suchej masy oraz kiszonka z kukurydzy) w suchej masie dawki PMR stosowanej w gospodarstwie był wysoki ponad 80%, co wynikało z dużej koncentracji składników pokarmowych w 1 kg suchej masy kiszonek.

2) Stosowana dawka pokarmowa dla krów z indywidualnym dodatkiem mieszanki paszowej uzupełniającej Wimilk S20 zapewniła pokrycie potrzeb energetycznych i białkowych krów.

3) Zbilansowanie potrzeb białkowych oraz wysokiego zapotrzebowania energetycznego krów, o dziennej wydajności 35 kg mleka, było możliwe poprzez obecność, w składzie mieszanek paszowych uzupełniających, białka sojowego w postaci osłoniętej (Aminopass) oraz hydrogenizowanych kwasów tłuszczowych oleju palmowego (tłuszcz chroniony Palm Fat 99).

4) Wyniki wskazują na celowość podwyższenia wartości energetycznej oraz białkowej dawek pokarmowych dla krów wysokoprodukcyjnych, poprzez zastosowanie osłoniętego tłuszczu roślinnego oraz białka o zmniejszonej podatności na procesy trawienne w żwaczu.

5. Piśmiennictwo

Barej W. 2001.Fizjologiczne podstawy użytkowania bydła. Praca zbiorowa.

Dunlop T.F., Kohn R.A., Douglass L.W., Erdman R.A. 2010. Dietsdeficient in rumen undegraded protein did not depress milk production. J. DairySci. 83, 1806-1812.

INRA – Zalecenia żywieniowe dla przeżuwaczy i tabele wartości pokarmowej pasz. 2014. Wydawnictwo Instytut Zootechniki PIB, Kraków.

Jamroz D. 2001. Fizjologiczne i biochemiczne podstawy żywienia zwierząt. Żywienie i paszoznawstwo. Tom I. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Kondracki M. 2013. Dodatki w żywieniu bydła. Choroby metaboliczne bydła: 151-154.

Kowalski Z.M. 2010.Wpływ żywienia na płodność krów. Życie weterynaryjne. 85 (10): 831.

Kowalski Z.M.,Słoniewski S., Kański J. 2013. Zaburzeniaw rozrodzie i produkcyjności bydła. XVI Międzynarodowa sesja naukowa Polanica Zdrój: 15-19.

Kowalski Z.M. 2016. Co i kiedy oceniać? Hoduj z głową, 3: 38.

Krzyżewski J. 2008. Pobranie suchej masy przez krowę dlaczego tak ważne? Hodowca Bydła, 8: 4-11.

Micek P. 2004. Struktura fizyczna dawek pokarmowych dla bydła. Hodowca bydła, 10: 6-12.

Nocek J.E. 1997. Bovine acidosis: implication on laminatis. J.DairSci, 80: 1005-1028.

Nowak 2001. Dodatki paszowe dla krów wysoko wydajnych. Pierwszy Portal Rolny, IV

Owens F.N., Secrist D.S., Hill W.J., Gill D.R. 1998. Acidosis in cattle: A review. J. Anim. Sci. 76: 275-286.

Twaroń J., Bodarski R., Kinal S., Krzywiecki S., Preś J., Mordak R. 2008. Cations and anions contained in diets and its effect on indices of acid-base balance of dairy cows. Hung Vet. J., 130, suppl. II WBC,33.

Źródła internetowe:
http://www.pfhb.pl/uploads/ckeditor/attachments/1

Choroby przewodu pokarmowego cieląt i towarzyszące im biegunki

Nie od dziś wiadomo, że jednym z najważniejszych czynników, który decyduje o opłacalności produkcji na fermie bydła mlecznego są zdrowe cielęta. To one w przyszłości mają zapewnić remont stada, a ich ewentualna nadwyżka może być istotnym zastrzykiem finansowym dla gospodarstwa. Natomiast czynnikiem, który ciągle przysparza hodowcom najwięcej problemów, w odchowie cieląt, są choroby przewodu pokarmowego i towarzyszące im biegunki.

Bartosz Majewski - BIOCHEM

Biegunki u cieląt są jednym z najpoważniejszych problemów towarzyszącym zwierzętom od momentu urodzenia, co gorsza są one główną przyczyną upadków w tej grupie zwierząt. Musimy pamiętać, że im młodszy osobnik, tym wystąpienie biegunki może nieść dla niego poważniejsze następstwa, natomiast starszy, silniejszy organizm będzie miał większe szanse na poradzenie sobie z tym problemem. Zwierzęta, które w pierwszym okresie życia przeszły różnego rodzaju choroby, w tym biegunki, zawsze będą słabsze, gorzej rozwinięte, a ich potencjał genetyczny nie będzie w pełni wykorzystany, co przełoży się na wyniki wydajności w przyszłości. Oczywiście najlepszym rozwiązaniem dla hodowcy byłoby takie zabezpieczenie cieląt, które pozwoliłoby wyeliminować występowanie biegunek. Najczęściej nie da się tego uniknąć i pojedyncze sztuki, a często większa liczba zwierząt, boryka się z tym problemem. Dlatego należy pamiętać, żeby podjąć leczenie tak szybko, jak to możliwe. Często, szczególnie w przypadku najmłodszych cieląt, o sukcesie terapii decydują godziny.

Przyczyny i rodzaje biegunek

Żeby skutecznie walczyć z biegunkami, musimy poznać ich przyczyny, a także rodzaje. Z klinicznego punktu widzenia możemy je podzielić na dwie zasadnicze grupy: biegunki osmotyczne i biegunki sekrecyjne (nazywane także wydzielniczymi). Te ostatnie powstają w wyniku zwiększonego wydzielania do światła jelita wody i elektrolitów. Wywoływane są przez enterotoksyczne szczepy pałeczki okrężnicy *Escherichia coli* lub szczepy bakterii z rodzaju *Salmonella*. Bakterie, które znajdują się na powierzchni błon śluzowych jelita, produkują pełen wachlarz toksyn: enterotoksyny, neurotoksyny i cytotoksyny. Wnikają one do komórek nabłonka jelit i stymulują wydalanie jonów potasu i chloru, a także powodują hamowanie absorpcji jonów sodu. Wynikiem tego procesu jest gromadzenie się w jelicie wody, co z kolei prowadzi do wystąpienia biegunki. W trakcie występowania biegunki sekrecyjnej zaburzone jest wchłanianie sodu, chloru i potasu, natomiast wchłanianie glukozy i aminokwasów jest możliwe. Ten typ biegunki najczęściej występuje u nowonarodzonych cieląt, najczęściej do 5 dnia życia. Drugim rodzajem biegunek, jaki występuje u cieląt, jest biegunka osmotyczna, powstająca na skutek zaburzeń trawienia składników pokarmowych, ewentualnie będąca wynikiem zakażenia wirusowego m.in. przez koronawirusy, rotawirusy i parwowirusy. Podczas występowania tego typu biegunki, spowodowanej złym trawieniem, możemy mówić o niedoborze enzymu laktazy, która ma za zadanie trawić cukier znajdujący się w mleku - laktozę. Jej niedostateczna ilość oznacza niepełne strawienie laktozy, co wpływa na zwiększenie ciśnienia osmotycznego i tym samym absorbcję wody z organizmu zwierzęcia do światła jelita. W przypadku biegunki osmotycznej spowodowanej zakażeniami wirusowymi, mechanizm działania polega na niszczeniu komórek jelita cienkiego, budujących nabłonek błony śluzowej. Zaburza to funkcje trawienne i prowadzi do gromadzenia w jelicie niewchłoniętych substancji odżywczych, a także elektrolitów i wody, co skutkuje wystąpieniem biegunki.

Biegunki osmotyczne występują najczęściej od 2 tygodnia życia zwierzęcia.
Zarówno biegunki osmotyczne, jak i sekrecyjne objawają się rozluźnionym kałem, którego konsystencja zmienia się i może przypominać nawet wodę. Oprócz wodnistego kału możemy obserwować: brak apetytu, słaby lub kompletny zanik odruchu ssania, ogólne osłabienie organizmu, często znaczący wzrost lub spadek temperatury ciała (w wielu przypadkach prowadzący do wychłodzenia organizmu), bolesność jamy brzusznej podczas uciskania. Do występowania biegunek najczęściej przyczyniają się rota- i koronawirusy, *E. coli, Salmonella*. Równie często podłożem biegunek mogą być zarażenia pierwotniakami z rodziny *Cryptosporidium*. Niestety, często dochodzi do upadków spowodowanych odwodnieniem, utratą elektrolitów, kwasicą metaboliczną, obniżeniem temperatury, czy wreszcie zatruciem krwi toksynami bakteryjnymi. Jak wykazują badania, śmiertelność wśród cieląt z biegunką może wynieść nawet 10%.

Profilaktyka

Dla hodowcy najlepszym rozwiązaniem byłoby kompletne wyeliminowanie biegunek ze stada, jednak jest to praktycznie niemożliwe. Dlatego też od pierwszych godzin, a w zasadzie minut życia cielęcia, powinno się zadbać o profilaktykę. Najważniejsze jest dostarczenie wystarczającej ilości, a przy tym odpowiedniej jakości siary: około 2 litrów w pierwszych trzech godzinach i kolejnych 2 litrów po 12 godzinach od wycielenia. Dobrym pomysłem, szczególnie w stadach, gdzie biegunka stanowi poważny problem, jest stosowanie szczepień ochronnych. Dzięki szczepieniu matki w siarze znajdą się odpowiednie przeciwciała antybakteryjne i antywirusowe, i w ten sposób cielę buduje bierną odporność swoistą. Równie ważne, jak podanie siary, jest zapewnienie dobrych warunków bytowych - miejsce powinno być czyste, suche, a temperatura niezbyt wysoka.

Leczenie

Niestety, często nawet najlepsza profilaktyka nie pomaga, i stajemy przed problemem walki z biegunką u cieląt. Do tego zagadnienia hodowca powinien podejść dwutorowo, zastosować dwie równoległe metody leczenia: przyczynowe i objawowe. Leczenie objawowe najczęściej skupia się na stosowaniu antybiotyków, które powinny mieć możliwie szerokie spektrum działania. Ich stosowanie jest zalecane tylko w przypadku potwierdzenia zakażenia bakteryjnego, bądź u bardzo młodych, zalegających cieląt. Jednak nie możemy zapominać, że jedynie niewielka liczba biegunek ma podłoże bakteryjne, a jak widomo antybiotyk nie pomoże na zakażenia wirusowe. Ponadto, w przypadku zarażeń pasożytami wskazane jest podawanie leków ograniczających ich namnażanie. Biegunki są jednymi z tych schorzeń, gdzie rola leczenia objawowego jest równie ważna, jeśli nie ważniejsza od leczenia przyczynowego. Bez wątpienia najważniejsze jest odpowiednie nawadnianie organizmu, ponieważ podczas biegunki obserwujemy szybką utratę płynów. Można wykonać test fałdu skórnego, który polega na prostym odciągnięciu skóry cielaka. Jeśli skóra bardzo powoli wraca lub nie ma zamiaru wrócić do swojej pierwotnej pozycji, oznacza to, że nastąpiło intensywne odwodnienie. Maksymalnie możemy podać 80 ml płynów/kg masy ciała/godzinę. Razem z utratą płynów zwierzę traci elektrolity, co powoduje wystąpienie kwasicy metabolicznej. Symptomami kwasicy metabolicznej jest pokładanie się cielęcia, nieracjonalne zachowanie, zaprzestanie pobierania zarówno paszy, jak i płynów. Zwierzęciu w takim stanie należy bezzwłocznie podać odpowiedni preparat elektrolitowy, taki jak np. Prolyt Pack® Extra. Dobry preparat powinien zapobiec obniżeniu pH krwi, uzupełnić straty elektrolitów i zapewnić źródło energii. Ważnym jest, aby preparat elektrolitowy posiadał wysoką wartość silnych jonów (SID). Wartość ta opisuje pojemność buforową zastosowanego roztworu elektrolitu i jest w ten sposób decydująca dla korekcji kwasicy metabolicznej. Wartość różnicy stężeń silnych jonów preparatu elektrolitowego musi wynosić co najmniej 60 mmol/l. Prolyt Pack® Extra charakteryzuje się wysoką wartością SID na poziomie 79 mmol/l. Musimy pamiętać, że cielęta cierpiące na biegunkę, w większości przypadków, nadal trawią mleko. Z tej przyczyny podawanie produktów elektrolitowych z mlekiem jest korzystne. Jednak ważne jest, żeby produkt elektrolitowy spełniał dwa warunki: po pierwsze substancje buforujące w nim zawarte nie powinny być podatne na działanie podpuszczki, żeby pozostać efektywnie działającym roztworem; po drugie powinien być on oparty o związki, które nie będą miały wpływu na działanie bakterii kwasu mlekowego. Taką substancją jest octan sodu, który dodatkowo może być wykorzystany przez organizm, jako źródło energii. Kolejnym związkiem, który może pomóc w skutecznej walce z biegunkami jest betaina. Oferuje wysoce efektywne korzyści fizjologiczne poprzez efekt osmoregulacji - wspiera pompę jonową, redukuje zapotrzebo-

wanie na elektrolity. Betaina kumuluje się w komórkach, stabilizuje bilans wodny i chroni komórki jelita przed odwodnieniem.
Musimy pamiętać, że w trakcie występowania biegunki kosmki jelitowe ulegają skróceniu, błona śluzowa zmniejsza swoją powierzchnię chłonną, czego efektem jest pogorszone wchłanianie substancji odżywczych. Pomocnym w walce z degeneracją kosmków jelitowych, może okazać się suplementowanie związkami cynku. Cynk wzmacnia układ odpornościowy, pomaga w gojeniu się ran, wpływa na stabilizację ścian przewodu pokarmowego, wspomaga prawidłowy wzrost. W okresach zaburzonego wchłaniania, pierwiastki śladowe powinny być podawane w możliwie najbardziej dostępnej formie. Takie rozwiązanie oferują chelaty glicynowe, w których jony metalu są organicznie związane z nośnikiem, jakim jest glicyna. Chelatyzacja chroni przed powstawaniem niewchłanialnych kompleksów, które powstają na skutek używania nieorganicznych form metali. W jelicie cienkim chelat glicynowy cynku E.C.O.Trace® zawarty w Prolyt Pack® Extra jest bardziej efektywnie wchłaniany niż formy nieorganiczne.

Godnym polecenia postępowaniem po ustaniu objawów chorobowych jest stosowanie probiotyków - dobroczynnych mikroorganizmów, mających zdolności zasiedlania przewodu pokarmowego ludzi i zwierząt. Celem ich stosowania jest utrzymanie równowagi przewodu pokarmowego w szeroko pojętym znaczeniu. Ograniczają one możliwości namnażania się flory patogennej w przewodzie pokarmowym. Mogą także przyczyniać się do usprawnienia procesów trawiennych, dzięki własnej produkcji enzymów.

ProlytPack® Extra

CIELĘTA

PŁYNNA UZUPEŁNIAJĄCA MIESZANKA PASZOWA DO NAWADNIANIA CIELĄT

- Efektywna rehydratacja
- Możliwość stosowania z mlekiem
- Dodatkowe źródło betainy i cynku w postaci chelatu

LIQUID APPLICATION

Biochem

Feed Safety for Food Safety®

PROLYT PACK EXTRA ®

PŁYNNA UZUPEŁNIAJĄCA MIESZANKA PASZOWA DO NAWADNIANIA CIELĄT

CIELĘTA

Doustne nawodnienie dla cieląt z biegunką

Biegunka u cieląt prowadzi do odwodnienia, utraty elektrolitów i wystąpienia kwasicy metabolicznej. Tym problemom należy przeciwdziałać poprzez użycie efektywnego preparatu elektrolitowego. W leczeniu biegunek kluczowe jest uzupełnienienie utraconych płynów i elektrolitów. Stosując **Prolyt Pack® Extra** w przypadku ostrej biegunki, zapobiegamy obniżeniu pH krwi, uzupełniamy starty elektrolitów i zapewniamy źródło energii.

Różnica stężeń silnych jonów

Różnica stężeń silnych jonów (SID) opisuje pojemność buforową zastosowanego roztworu elektrolitu i jest w ten sposób decydująca dla korekcji kwasicy metabolicznej. Wartość różnicy stężeń silnych jonów preparatu elektrolitowego musi wynosić co najmniej 60 mmol/l. **Prolyt Pack® Extra** charakteryzuje się wysoką wartością SID na poziomie 79 mmol/l.

Możliwość stosowania z mlekiem

Biegunce u cieląt towarzyszy postępujące osłabienie. Przyczyną tego stanu, oprócz zaburzonego trawienia i wchłaniania przez nabłonek jelit jest zmniejszone pobieranie mleka. Skutkuje to niedoborami energii i białka. Jeżeli produkt elektrolitowy jest podawany z wodą, zapotrzebowanie na energię nie jest pokryte. Cielęta cierpiące na biegunkę, w większości przypadków nadal trawią mleko. Z tej przyczyny podawanie produktów elektrolitowych z mlekiem jest korzystne. Substancje buforujące zawarte w **Prolyt Pack® Extra** nie są podatne na działanie podpuszczki, więc pozostają efektywnie działającym roztworem. **Prolyt Pack® Extra** został opracowany z myślą o stosowaniu z mlekiem, dzięki temu skutecznie zapobiega zahamowaniu wzrostu cieląt.

Prolyt Pack® Extra jest produktem na bazie octanu sodu i dzięki temu można go stosować z mlekiem lub preparatem mlekozastępczym, bez zaburzenia działania bakterii fermentacji kwasu mlekowego. Octan sodu jest również źródłem energii i może być wykorzystany przez cielę jako dodatkowe źródło energii.

Biochem Zusatzstoffe Handels- und Produktionsgesellschaft mbH
Küstermeyerstr. 16 · 49393 Lohne · Germany
Phone: +49 4442-92890 · www.biochem.net

Betaina i chelat cynku

Organicznie związany cynk i betaina wspiera szybką regenerację śluzówki jelit. Betaina poprzez swoją funkcję osmotyczną powoduje nawodnienie komórek nabłonka jelitowego.

Korzyści ze stosowania Prolyt Pack® Extra

- ⊞ Łatwe podawanie
- ⊞ Bogaty w energię i chętnie pobierany
- ⊞ Wartość SID na poziomie 79 mmol/l

Dodatki żywieniowe

Cynk z uwodnionego chelatu glicynowego (E.C.O.Trace®)
Betaina z betainy bezwodnej

Rekomendowane dawkowanie

Cielęta:	50 ml / 2 litry mleka lub wody
Koźlęta i jagnięta:	25 ml / 1 litr mleka lub wody

Konieczny jest nieograniczony dostęp do wody pitnej.

Opakowanie

1 l butelka

Stabilność przechowywania

Przechowywać w chłodnym i suchym miejscu. Chronić przed światłem słonecznym, zamknąć opakowanie po użyciu.

FSMS: PDV114896
GMP006099

Racjonalne stosowanie antybiotyków w stadach kurcząt brojlerów

Produkcja drobiarska nieustannie się rozwija. Dzięki selekcji genetycznej kurczęta rosną coraz szybciej, osiągają coraz niższy wskaźnik FCR, a nowoczesne rozwiązania technologiczne umożliwiają hodowlę większej ilości ptaków na jednostce powierzchni. Wszystko to, ma prowadzić do zwiększenia zysków, ale też jest przyczyną rozwoju tzw. chorób produkcyjnych.

Anna Tabaka - lekarz weterynarii Zakład Drobiarski Wipasz S.A.

Choroby produkcyjne to zespoły chorobowe rozpowszechnione w systemach intensywnej produkcji drobiarskiej, powodowane przez kilka współistniejących czynników :

- **zwierzę – genetyka, wrodzona i nabyta odporność**
- **środowisko – mikroklimat w obiekcie, żywienie, zarządzanie stadem**
- **patogeny – poziom bioasekuracji**

Zrozumienie wzajemnej współzależności tych czynników jest kluczowe do skutecznej walki z chorobami w naszym stadzie. Dla przykładu, choroby układu oddechowego najczęściej zaczynają się od nieprawidłowej wentylacji, nadmiernego stężenia amoniaku czy zbyt dużego ruchu powietrza, a czynnik bakteryjny dołącza się wtórnie. Leczenie zwykle ogranicza się do podania antybiotyku, który z pewnością jest potrzebny, jednak warto zwrócić uwagę na inne czynniki mogące być przyczyną zachorowania lub nasilenia objawów a ich wyeliminowanie doprowadzi do szybszego wyzdrowienia stada, a w przyszłości może zapobiec wystąpieniu choroby.

Antybiotyki nie mogą stanowić panaceum na brak przestrzegania elementarnych zasad bioasekuracji, na każdym etapie chowu drobiu (prof. A.Koncicki, 2016). Bioasekuracja jest narzędziem często niedocenianym przez hodowców, lecz na przykładzie stad rodzicielskich, gdzie wdraża się najwyższe rygory sanitarne widać, iż dzięki temu można zminimalizować liczbę leczeń, a nawet mogą okazać się całkowicie niepotrzebne przy jednoczesnej, odpowiedniej profilaktyce.

Najskuteczniejszym działaniem jest wyznaczenie przed wejściem do każdego obiektu strefy brudnej, gdzie zostawiamy obuwie i ubranie używane na zewnątrz oraz strefy czystej, w której zakładamy obuwie i strój przeznaczony tylko i wyłącznie do danego obiektu. Buty przed wejściem do kurnika powinny zostać zdezynfekowane lub, co jest najlepszym rozwiązaniem, powinny być umieszczone w roztworze środka dezynfekcyjnego cały czas, kiedy nie są używane. Minimalnym rozwiązaniem jest używanie mat dezynfekcyjnych przed wejściem do obiektu, należy często uzupełniać roztwór środka dezynfekcyjnego o odpowiednim stężeniu i pamiętać o tym, że prawidłowa dezynfekcja obuwia trwa około 20 sekund, tyle czasu powinniśmy stać na macie. Dokładne mycie i dezynfekcja między wstawieniami, nie tylko obiektów hodowlanych, ale też pomieszczeń gospodarczych, silosów i dróg dojazdowych, opryskiwanie środkiem dezynfekcyjnym kół wjeżdżających samochodów, minimalizacja liczby osób wchodzących na teren fermy, wyposażenie ekipy rozładowującej pisklęta i łapiącej w strój jednorazowy – to również niezbędne elementy bioasekuracji na fermie. Należy pamiętać, że drobnoustroje nabierają także oporności na stosowane środki dezynfekcyjne. Aby temu zapobiec warto zmienić stosowany preparat co jakiś czas, na taki, który zawiera inną substancję czynną.

Jeżeli lekarz stwierdzi konieczność zastosowania antybiotyku powinien przed rozpoczęciem leczenia pobrać próby do badań mikrobiologicznych z określeniem antybiotykowrażliwości. Najczęściej terapię rozpoczyna się od razu, aby zminimalizować skutki choroby, wtedy lekarz wdraża leczenie na podstawie własnego doświadczenia. Jednak, kiedy otrzyma wyniki

badania powinien, jeżeli to konieczne, skorygować terapię tak, aby użyć antybiotyku najskuteczniejszego przeciwko danemu patogenowi. Niezmiernie istotną kwestią jest stosowanie antybiotyku zgodnie z zaleceniami lekarza, dotyczy to zarówno dawki leku, czasu stosowania, odstępów pomiędzy kolejnymi podaniami, jak i drogi podania. Lekarz powinien ordynować dawkę na podstawie średniej masy ciała kurcząt, a nie ilości wypijanej wody, ponieważ, np. w trakcie upałów ptaki wypiją znacznie więcej wody, dużo większą, niż powinny, dawkę leku, co spowoduje wydłużenie właściwego okresu karencji i może być powodem pozostałości antybiotyku w tkankach po uboju. Okres karencji jest to czas, w jakim stężenie antybiotyku w tkankach zwierząt spada poniżej MRL, czyli maksymalnego limitu pozostałości. Czas podany na opakowaniu odpowiada zalecanej dawce, jest inny dla różnych preparatów. Zastosowanie wyższej, niż zalecana dawka, zwłaszcza w okresie pomiędzy ubiórką, a zdawaniem końcowym, bądź wyliczenie czasu stosowania tak, aby karencja kończyła się w dniu uboju, prowadzi często do wykrywania pozostałości antybiotyków w mięsie. Jest to olbrzymie zagrożenie dla zdrowia konsumentów, czyli też dla naszego zdrowia. Już teraz w szpitalach, w dużych miastach, stwierdza się bakterie oporne na wszystkie znane antybiotyki, powodujące infekcje, które niestety w wielu przypadkach kończą się śmiercią. Szacuje się, że do 2050r. choroby spowodowane przez wielooporne bakterie będą głównym zagrożeniem dla ludzkości (Polprowet, 2017r.). Jako branża zużywająca ogromne ilości antybiotyków jesteśmy w pewnym stopniu za to odpowiedzialni, stąd konieczność minimalizowania ich stosowania i szukania alternatyw.

Nigdy nie należy podawać antybiotyków profilaktycznie. Terapię rozpoczynamy, kiedy występują do tego wskazania kliniczne - objawy, upadki. Często popełnianym błędem, jest podawanie antybiotyku zaraz po wstawieniu kurcząt. Najnowsze badania wskazują, że pierwsze 48 godzin życia pisklęcia jest to okres, w którym intensywnie rozwijają się jelita. Stopień tego rozwoju decyduje o zdrowotności jelit i zdolności do trawienia w ciągu całego życia kurczęcia. Aby rozwinęły się w pełni, w tym czasie muszą być stymulowane przez paszę, ale też przez mikroorganizmy naturalnej mikroflory jelitowej, którą podając antybiotyk zabijamy. Dlatego zamiast tego, przez pierwsze trzy dni życia lepiej podać preparaty zasiedlające lub probiotyki z substancjami wspomagającymi wchłanianie woreczka żółtkowego, co zapewni optymalny start kurczętom. Mając już wyniki antybiogramu można, jeżeli potrzeba, zacząć leczenie antybiotykiem. Czas stosowania antybiotyku nie powinien być krótszy niż trzy dni, optymalnie terapia powinna trwać 5 dni lub, jeżeli potrzeba, dłużej. Podawanie leku przez dwa dni nie spowoduje wyleczenia choroby. W tym czasie bakterie, które nie zostały zabite przez antybiotyk lub układ odpornościowy będą mogły wytworzyć mechanizmy uniemożliwiające w przyszłości działanie leku. Te informacje są zapisywane w genach i mogą być przekazywane na inne, dotąd wrażliwe bakterie. Dotyczy to niestety także mikroorganizmów, które stanowią zagrożenie dla człowieka - *Campylobacter spp.* i *Salmonella spp.* Skuteczność antybiotyku zależna jest także od długości podawania jednej dawki i odstępów pomiędzy kolejnymi porcjami. Istnieją, bowiem chemioterapeutyki stężeniozależne, których efekt będzie najlepszy przy podaniu całej dobowej dawki w krótkim czasie i czasozależne, których działanie zależy od stałego stężenia substancji we krwi przez cały okres terapii – te antybiotyki zwykle podaje się przez dłuższy czas. Dlatego tak istotne jest dokładne wypełnianie zaleceń lekarza.

Podstawą hodowli bezantybiotykowej jest dobrej jakości woda. Podawana kurczętom do picia powinna odpowiadać jakością tej, którą sami pijemy. Jest ona często źródłem zakażeń szczególnie, jeżeli korzystamy z własnego ujęcia. Taka woda według przepisów powinna być badana mikrobiologicznie co kwartał, a określenie zawartości jonów metali może ukazać potrzebę uzdatniania wody. Wysoka zawartość jonów żelaza powoduje bardziej intensywne namnażanie bakterii, szczególnie E.coli, ale także jony metali mogą wchodzić w reakcję z niektórymi antybiotykami, prowadząc do ich dezaktywacji i braku spodziewanego efektu terapeutycznego. Woda do picia jest najczęstszą drogą podawania leków kurczętom. W rurach linii pojenia panują idealne warunki do namnażania bakterii – jest wilgotno i ciepło, drobnoustroje tworzą biofilm, który zalega w liniach. Biofilm wychwytuje antybiotyki podawane w wodzie, a następnie powoli je uwalnia, co jest często powodem stwierdzanych pozostałości antybiotyków w wodzie, a następnie w tkankach. Dlatego bardzo istotne jest dokładne czyszczenie linii po rzucie, z zastosowaniem środków rozpuszczających biofilm, a użycie środków dezynfekcyjnych dopuszczonych do stosowania w wodzie do picia dla ptaków, kilkakrotnie w trakcie wstawienia, spowolni jego powstawanie, jednocześnie ograniczając rozwój mikroorganizmów patogennych. Najskuteczniejszym narzędziem utrzymywania najwyższej jakości wody jest sanityzacja – chlorowanie lub jonizacja.

Na rynku pojawiła się szeroka gama produktów na bazie naturalnych ekstraktów roślinnych, które mają stanowić alternatywę dla antybiotyków, bądź wspomagać terapię. Ich działanie zostało udowodnione w testach terenowych, należy jednak zwrócić uwagę na jakość tych preparatów i polegać na tych sprawdzonych lub polecanych przez lekarzy praktyków. Istnieją doniesienia, że takie preparaty są często ostatnią deską ratunku w przypadku, gdy żadna terapia antybiotykowa nie działa. W przypadku stanów biegunkowych o niewielkim nasileniu obok wyżej wymienionych preparatów niezwykle pomocne jest zakwaszanie treści przewodu pokarmowego. Kwaśne pH jest źle tolerowane przez większość patogennych bakterii, powodujących stany zapalne jelit, nie wpływa natomiast negatywnie na drobnoustroje stanowiące naturalną florę jelitową. Na uwagę zasługują również środki immunomodulujące. Pobudzają one pracę układu odpornościowego, co jest szczególnie wskazane w okresie osłabienia jego działania związanego z infekcją wirusową lub terapią antybiotykami działającymi immunosupresyjnie, np. doksycykliną.

Podsumowując, w dobie narastającej lekooporności i problemów terapeutycznych z tego wynikających, musimy zredukować ilość stosowanych antybiotyków, mając na względzie nie tylko zdrowotność naszych kurcząt, ale też konsumentów spożywających mięso drobiowe. W krajach, takich jak Finlandia czy Japonia, które ograniczyły stosowanie chemioterapeutyków stopień lekooporności znacznie się zmniejszył. Jesteśmy największym producentem mięsa drobiowego w Europie, zdecydowana większość produkcji jest eksportowana, już wkrótce zostaną na nas nałożone rygorystyczne ograniczenia w stosowaniu antybiotyków, na początek fluorochinolonów i kolistyny. Musimy się na to przygotować i mieć gotową alternatywę.

Artykuł napisany w odniesieniu do III Międzynarodowej Konferencji Technicznej PROHEALTH „Zrównoważona produkcja drobiarska w erze poantybiotykowej – czyli praktyczne alternatywy dla środków przeciwdrobnoustrojowych", która odbyła się w Falentach 26-27 maja 2017r.

Profilaktyka chorób oddechowych trzody chlewnej

Trzoda chlewna narażona jest na szereg chorób oddechowych, które w zależności od patogenu nie tylko wyniszczają zwierzęta, ale generują wysoki odsetek upadków chorujących zwierząt. Najważniejszym jest fakt, iż ekonomiczne straty związane z pojawieniem się choroby oddechowej są wysokie.

Natalia Sobczak-Zuzaniuk - lekarz weterynarii Wipasz S.A.

Do zakażeń i rozwoju chorób układu oddechowego przyczynia się niedostateczna bioasekuracja. W większości przypadków czynniki patogenne są wysoce zakaźne. Poprzez kontakt bezpośredni lub pośredni dochodzi do rozprzestrzeniania się czynników chorobotwórczych. Naturalnie układ oddechowy świń posiada szereg mechanizmów obronnych, zapobiegających rozwojowi choroby. Jednakże system obronny może zostać przełamany przez następujące czynniki: bardzo silne zakażenie, spadek odporności, czynniki środowiskowe.

Ostatni aspekt jest niezwykle ważny w rozwoju wszystkich chorób trzody chlewnej. Warto zwrócić uwagę na czynniki środowiskowe. Każdy hodowca ma na nie wpływ i powinien przykładać do nich wielką wagę. Słaba wentylacja, niedostateczna izolacja budynku, nieodpowiednia ilość wody, niewłaściwe żywienie, zbyt duża gęstość zwierząt, duże zapylenie powietrza – to najbardziej szkodliwe czynniki. Szczególną uwagę należy zwrócić na zanieczyszczenia toksycznymi gazami. Regulacje dotyczące dobrostanu zwierząt określają maksymalne stężenia poszczególnych gazów, które wynoszą odpowiednio: dwutlenek węgla 3000 ppm, siarkowodór 5 ppm, amoniak 20 ppm.

Najważniejsze jednostki chorobowe

Enzootyczne zapalenie płuc. Według badań najczęściej występująca choroba układu oddechowego u trzody na świecie. Głównym czynnikiem zakażenia jest *Mycoplasma hyopneumoniae*, jednakże do tego pierwotnego patogenu dołączają się wtórne zakażenia, np.: *Pasteurelle multocida*. Mycoplasma osiedlając się w drogach oddechowych upośledza funkcje nabłonka. Głównym objawem jest suchy kaszel, zaostrzający się po wysiłku. Zwierzęta oddychają przez otwarty pysk, a temperatura ciała ulega podwyższeniu do 41-42 stopni. Typowymi zmianami anatomopatologicznymi są: zagęszczenie tkanki płucnej w brzusznych częściach szczytowych, sercowych i przeponowych płatów płuc.

Zakaźne zanikowe zapalenie nosa. Choroba objawiająca się pogorszeniem przyswajania pokarmu i spadkiem przyrostów. ZZZN szczególnie często stwierdzić można w chowie intensywnym. Czynnikiem chorobotwórczym jest *Bordetella bronchiseptica* i *Pasteurella multocida*. Główną formą rozprzestrzeniania się choroby jest przenoszenie zakażenia z maciory na miot w pierwszym tygodniu życia. Bordetella jest bakterią powszechnie występującą w jamie nosowej świń. Produkuje cytotoksynę, która wspomaga kolonizację Pasteurelli w małżowinach nosowych. Bakteria ta, produkuje toksyny, które skutecznie niszczą te struktury. Tempo przyrostów masy ciała średnio zmniejsza się o 10-15%. Pierwszymi objawami klinicznymi u prosiąt są kichania i ropna wydzielina, która z czasem przechodzi w krwawą. Dalej pojawia się szereg zmian atroficznych w obrębie małżowin nosowych. W zależności od rozległości zmian, ryj przybiera łódkowy kształt lub jest bocznie zdeformowany.

Pleuropneumonia – wysoce zaraźliwa choroba. Czynnikiem chorobotwórczym jest *Actinobacillus pleuropneumoniae*. Wyróżnić można 15 serotypów, z czego najpopularniejszymi w Polsce są: 2, 4, 6 i 9. Chorobę charakteryzuje wysoka śmiertelność. Mimo, iż najczęściej rozwija się u trzody chlewnej między 2-6 miesiącem, pojawia się ona również u zwierząt w wadze rzeźnej. Maksymalny spadek przyrostów wagowych może sięgać nawet 20%. Objawy kliniczne pojawiają się nagle, a temperatura ciała wzrasta do 41 stopni. Występuje kaszel, nierówny oddech i niewydolność oddechowa. Na pysku czasem pojawia się krwista wydzielina. Po wystąpieniu pierwszych objawów klinicznych pojawiają się nagłe upadki. Charakterystycznymi zmianami anatomopatologicznymi są: zapalenie płuc i opłucnej wraz z odgraniczonymi ogniskami zapalnymi o ciemnym kolorze.

Grypa świń. Choroba wirusowa wywołana przez wirus typu A, którego najpopularniejszymi szczepami w Polsce są szczepy H1N1 i H3N2. Hodowcy trzody chlewnej muszą mieć na uwadze, że źródłem zakażenia pierwszym z nich są ptaki. Grypa świń upośledza funkcje obronne organizmu, co ułatwia zakażenie innymi drobnoustrojami. Okres inkubacji wynosi średnio 3-7 dni. Stwierdzić można napadowy kaszel, podwyższoną temperaturę ciała, niechęć do jedzenia, zapalenie spojówek i bóle mięśniowe. Ważną informacją jest fakt, iż przy wysokim współczynniku zachorowalności (nawet do 100%) wskaźnik śmiertelności jest niski.

Profilaktyka

W przypadku stad produkcyjnych bardzo ważne jest eliminowanie chorób układu oddechowego. Niektóre z nich (np.: enzootyczne zapalenie płuc, czy zespół rozrodczo-oddechowy) łatwo przechodzą w formy przewlekłe. W związku z czym, mają bardzo negatywny wpływ na produkcyjność. Po opanowaniu choroby należy stale monitorować stado w kierunku występowania wykrytej jednostki chorobowej. Osiąga się to poprzez obserwacje, badanie kliniczne i badanie anatomopatologiczne padłych zwierząt. Z powodzeniem stosuje się wysokiej klasy szczepionki przeciwko najważniejszym chorobom układu oddechowego. Dzięki dobrze dobranej antybiotykoterapii możliwe jest skuteczne leczenie infekcji pierwotnych i wtórnych. Należy zawsze przestrzegać zasady all in - all out – czyli wprowadzania i wyprowadzania z chlewni wszystkich sztuk jednocześnie. Po każdym wstawieniu należy nie tylko wymyć pomieszczenia, ale również zastosować dezynfekcje, jeśli to możliwe, nawet podwójną.

ASF - wróg śmiertelny polskiej świni

Przemysław Sawoński - Wipasz S.A.

O tym, czym jest Afrykański Pomór Świń (ASF) najlepiej wiedzą hodowcy trzody chlewnej ze wschodu Polski. ASF to choroba powodująca ogromne straty ekonomiczne na dużych fermach, przy czym najczęściej stwierdzana jest w małych gospodarstwach, utrzymujących po kilka – kilkanaście świń.

W przypadku stwierdzenia ogniska choroby wybijane jest całe stado, a teren w promieniu 10 kilometrów jest blokowany na 40 dni. To oznacza całkowity zakaz przemieszczania świń z fermy i do fermy. Dopiero po tym okresie i przebadaniu wszystkich ferm w zablokowanym obszarze, co trwa zazwyczaj około tygodnia, lekarz powiatowy może zwolnić świnie do sprzedaży. Jeżeli natomiast zostaną stwierdzone kolejne ogniska to ponownie fermy są blokowane. Ubojnie niechętnie kupują żywiec ze stref niebieskich i czerwonych dlatego że obrót takim mięsem jest ograniczony. Cena jaką otrzymuje rolnik jest dużo niższa od ceny rynkowej.

Dotychczas stwierdzono 98 ognisk choroby u świń i blisko 500 przypadków choroby u dzików. Dotychczasowe działania zmierzające do eliminacji ASFV z naszego kraju okazują się niewystarczające i pomimo ogromnych nakładów finansowych, każdego tygodnia potwierdzane są kolejny ogniska u świń i przypadki u dzików, a choroba przesuwa się w kierunku zachodniej i południowej Polski.

Objawy kliniczne ASF pojawiają się zazwyczaj 4 - 9 dni po zakażeniu i początkowo przejawiają się podwyższoną temperaturą ciała, powyżej 41st, której nie towarzyszy spadek apetytu i aktywności zwierząt. Podwyższona temperatura utrzymuje się przez 3 – 4 dni. Po tym czasie pojawiają się inne objawy kliniczne, w tym sinica uszu, brzucha i boków ciała, wybroczyny skórne, duszność, wypływ wydzieliny z nosa i worka spojówkowego, biegunka (niekiedy krwawa) i niedowład zadu. U chorych macior często notowane są poronienia. Śmierć zwierząt następuje zazwyczaj w kilka, rzadziej kilkanaście dni od pojawienia się pierwszych objawów choroby.

Najczęstszą przyczyną zakażenia świń jest bezpośredni kontakt ze zwierzętami zakażonymi, siejącymi wirusa do środowiska, ich tkankami lub wydzielinami. Wirus może łatwo rozprzestrzeniać się pomiędzy fermami przy współudziale osób odwiedzających gospodarstwa lub transferu ściółki czy zakażonych zwierząt i narzędzi służących do ich obsługi.

Największym zagrożeniem sprzyjającym rozprzestrzenianiu się wirusa ASF jest nieświadomość ludzi. Większość ognisk wynika z błędnego zarządzania fermą. Wirus z łatwością może zostać wprowadzony na fermę przy braku zachowania podstawowych zasad bioasekuracji, takich jak zabezpieczenie budynków przed dostępem zwierząt dziko żyjących i osób postronnych, brak zmiany obuwia i ubrania przed wejściem na chlewnię, skarmianie świń zlewkami lub zielonkami, ścielenie chlewni słomą, która nie była zabezpieczona przed dzikami czy kupowanie prosiąt niewiadomego pochodzenia.

Państwowy Instytut Weterynarii w Puławach na wniosek Głównego Lekarza Weterynarii, oszacował ryzyko przeniesienia wirusa ASF poza obszary objęte restrykcjami, z terenów występowania ASF poprzez pozyskiwanie płodów rolnych (zboża, słoma, kukurydza czy ziemniaki), jako mało prawdopodobne, jednakże nie zostało to całkowicie wykluczone. W związku z powyższym, zielonki, słoma, ale również ziarno zbóż nie powinny być wywożone poza obszar strefy III i II (strefa czerwona i niebieska), z wyłączeniem sytuacji, w których są one dostarczane bezpośrednio do gospodarstw utrzymujących wyłącznie drób lub bydło. Przeprowadzone w PIWet-PIB w Puławach badania wykazały, iż niezależnie od warunków środowiskowych, wirus wydalony z organizmu zakażonej świni lub dzika, jest w pełni zdolny do zakażenia nie dłużej niż kilkanaście godzin. Wobec powyższego potencjalny, pośredni kontakt zakażonych dzików z płodami rolnymi nie jest wystarczający do przeniesienia wirusa za ich pośrednictwem i wywołania zakażenia na terenie wolnym od ASF.

Z drugiej strony, badania przeprowadzone w Hiszpanii wykazały, że zboże zanieczyszczone ASFV, stanowić może źródło zakażenia przez 5 dni w okresie letnim i przez około 21 dni zimą. Ziarno zebrane z obszarów, w których stwierdzono przypadki występowanie ASF u dzików może być użyte do skarmiania świń po 30 dniach od zbioru. Ziarno to może być wykorzystane do skarmiania świń wcześniej, jednak tylko i wyłącznie w przypadku poddania go uprzedniej obróbce termicznej (produkcja pasz granulowanych). Przy zachowaniu wyżej wymienionych okoliczności, słoma i siano mogą być użyte do ścielenia chlewni po 90-dniowym okresie karencji.

Wirus pozostaje w pełni zjadliwy w zwłokach zakażonych zwierząt od kilku dni do kilku tygodni w zależności od warunków środowiskowych (im niższa temperatura tym dłuższa przeżywalność). Duże ilości ASFV znajdują się również w wydalinach i wydzielinach zakażonych zwierząt.

W ankiecie którą dla Państwa przygotowaliśmy (i którą wypełniamy co miesiąc w strefach występowania ASF) staraliśmy się uwzględnić zagrożenia których wyeliminowanie pozwoli w większym stopniu ochronić Państwa fermy przez ASFV.

Przykład fermy, nie spełniającej zasad bioasekuracji (brak ogrodzenia, brak zabezpieczenia przed dostępem dzików)

http://www.wetgiw.gov.pl/asf/mapa/

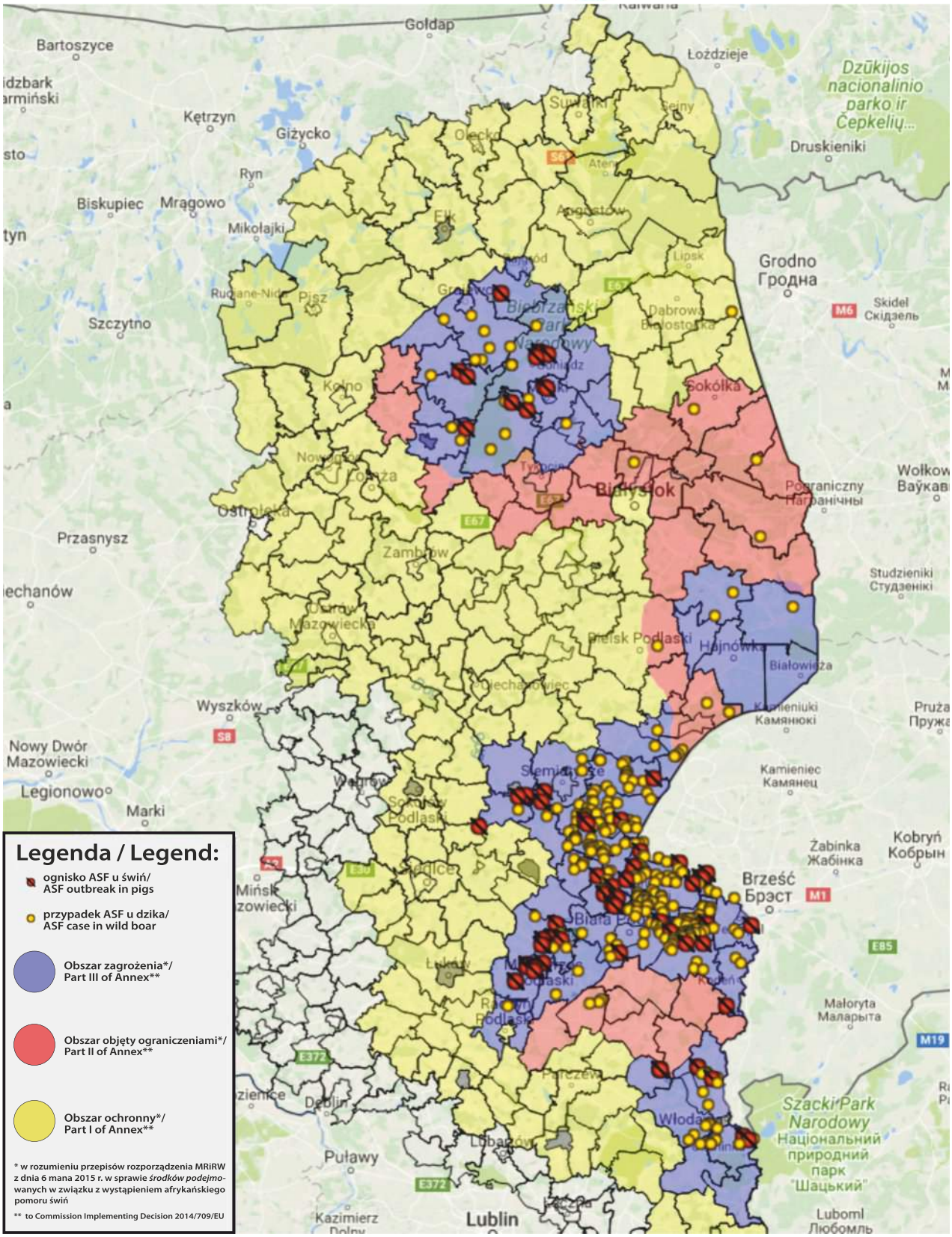

Skrócona ocena zabezpieczenia przeciw epizootycznego

Tabela przeznaczona jest jedynie do użytku wewnętrznego.
Wiążące prawnie są jedynie zalecenia Powiatowego Lekarza Weterynarii zgodne z obowiązującym prawem

Data wykonania: .....

	Województwo ..... **Powiat** ..... **Gmina** ..... **Imię i nazwisko** ..... **Firma**	prawidłowe	nieprawidłowe	nie dotyczy
1	**Stały nadzór weterynaryjny**			
2	**We wszystkich używanych bramach wjazdowych mata dezynfekcyjna, lub niecka, której szerokość równa jest szerokości bramy, a długość wynosi obwód największego koła maszyny używanej w gospodarstwie (Bramy nieużywane odpowiednio zabezpieczone).**			
3	**We wszystkich furtkach wejściowych na teren gospodarstwa maty dezynfekcyjne ich szerokość równa jest szerokości furtki, a długość to minimum 1 M. (furtki mniej używane odpowiednio zabezpieczone).**			
4	**Potwierdzona obecność środka dezynfekcyjnego w matach dezynfekcyjnych.**			
5	**Maty do dezynfekcji obuwia we wszystkich drzwiach wejściowych do chlewni, ich szerokość równa jest szerokości drzwi, a długość to minimum 1 m.**			
6	**Potwierdzona obecność preparatów dezynfekcyjnych na matach.**			
7	**Odzież i obuwie robocze stosowane tylko w obrębie budynków inwentarskich, przechowywane w wydzielonej szafce.**			
8	**Stanowisko do mycia obuwia gumowego.**			
9	**Prawidłowy i udokumentowany zapas preparatów dezynfekcyjnych.**			
10	**Kontener do zbierania zwłok padłych zwierząt położony poza ogrodzeniem fermy**			
11	**Umowa zawarta z firmą utylizacyjną.**			
12	**Oznakowanie fermy (zakaz wejścia osób postronnych, STOP w bramie na budynku, Punkt Dezynfekcyjny Pojazdów).**			

13	**Ogrodzenie fermy w sposób trwale związany z podłożem, minimum 1,5 m wysokości.**			
14	**Brama wjazdowa.**			
15	**Słoma do ścielenia przechowywana jest w obrębie ogrodzenia.**			
16	**Zakaz wstępu osób postronnych na teren budynków inwentarskich.**			
17	**Zakaz wstępu zwierząt towarzyszących i ptaków na teren budynków inwentarskich.**			
18	**Zakaz utrzymywania zwierząt parzysto i nieparzystokopytnych w pomieszczeniach, w których utrzymywane są świnie.**			
19	**Brak możliwości kontaktu wolnożyjących dzików z paszą, ściółką, zbożem.**			
20	**Zakaz wstępu zwierząt towarzyszących na teren budynków inwentarskich.**			
21	**Słoma nie używana jest przez okres 3 miesięcy od zbioru.**			
22	**Zboże nie jest używane przez miesiąc od zbioru.**			
23	**Osoby obsługujące świnie nie polują.**			
24	**Na teren gospodarstwa nie wnoszona i nie przetwarzana jest dziczyzna.**			
25	**Prowadzenie rejestru deratyzacji.**			
26	**Prowadzenie rejestru dezynsekcji.**			
27	**Prowadzenie rejestru środków transportu.**			
28	**Prowadzenie rejestru wejść osób na teren pomieszczeń, w których utrzymywane są świnie.**			
29	**Prowadzenie rejestru preparatów biobójczych.**			
30	**Program czyszczenia i dezynfekcji sprzętu mającego kontakt ze świniami.**			
31	**Zasady używania oraz czyszczenia i dezynfekcji odzieży ochronnej i obuwia.**			
32	**Przechowywanie dokumentacji leczenia, utylizacji sztuk padłych.**			
33	**Terminowe rozliczanie dokumentacji w ARiMR.**			

Wyjaśnienie nieprawidłowości w punktach 1 - 33 oraz termin ich poprawy: .....

.....

.....

Główny Lekarz Weterynarii informuje, że w dniu 15 lipca 2017 r. weszła w życie nowa edycja PROGRAMU BIOASEKURACJI w sprawie wprowadzenia „Programu bioasekuracji mającego na celu zapobieganie szerzeniu się afrykańskiego pomoru świń" na lata 2015-2018. Wymagania te dotyczą w głównej mierze gospodarstw znajdujących się w obszarach występowania ASF, jednakże odnoszą się one również do gospodarstw na terenie całego kraju.

1) zabezpieczenie gospodarstwa, w którym są utrzymywane świnie w systemie otwartym, podwójnym ogrodzeniem, o co najmniej 1,5 m wysokości, na podmurówce lub z wkopanym krawężnikiem;
2) wdrożenie programu monitorowania i zwalczania gryzoni;
3) przeprowadzanie okresowych zabiegów dezynsekcji (od kwietnia do listopada każdego roku);
4) prowadzenie rejestru środków transportu do przewozu świń, które wjeżdżają na teren gospodarstwa, oraz rejestru wejść osób do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnie;
5) zabezpieczenie budynku, w którym są utrzymywane świnie, przed dostępem zwierząt domowych;
6) utrzymywanie świń w gospodarstwach w zamkniętych pomieszczeniach, z wyjątkiem świń utrzymywanych w systemie otwartym;
7) zapewnienie aby:
a) osoby mające kontakt ze świniami w gospodarstwie nie utrzymywały własnych świń poza tym gospodarstwem oraz nie zajmowały się dodatkowo obsługą świń w innych gospodarstwach,
b) do budynków, w których są utrzymywane świnie, nie wchodziły osoby postronne,
c) osoby przebywające w budynkach inwentarskich używały odzieży ochronnej oraz obuwia ochronnego;
8) posiadanie w gospodarstwie, w którym są utrzymywane świnie, pisemnego planu bioasekuracji obejmującego:
a) dokumentację przestrzegania wymagań określonych w pkt 2–4,
b) rejestr produktów biobójczych używanych w gospodarstwie,
c) program czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń i sprzętu mającego kontakt ze świniami,
d) zasady używania oraz czyszczenia i dezynfekcji odzieży ochronnej i obuwia, o których mowa w pkt 7 lit. c;
9) zabezpieczenie budynków inwentarskich oraz budynków i miejsc wykorzystywanych do przechowywania pasz i ściółki pojedynczym ogrodzeniem o wysokości wynoszącej co najmniej 1,5 m na całej długości, związanym na stałe z podłożem, wykluczającym dostęp wolnożyjących dzików na teren gospodarstwa. Wymagania są spełnione także wtedy gdy całe siedlisko jest ogrodzone w wyżej określony sposób;
10) utrzymywanie świń w gospodarstwie w budynkach, w których nie są jednocześnie utrzymywane inne zwierzęta gospodarskie kopytne.

Posiadaczowi utrzymującemu świnie w obszarze, który nie dostosuje, do dnia 14 sierpnia 2017 r., gospodarstwa do ww. wymagań i nie złoży w tym terminie do powiatowego lekarza weterynarii oświadczenia, że gospodarstwo nie spełni wymagań określonych w ww. Programie:
1) powiatowy lekarz weterynarii, po przeprowadzeniu kontroli w gospodarstwie, wyda decyzję nakazującą zabicie świń utrzymywanych w gospodarstwie lub poddanie ich ubojowi oraz zakazującą wprowadzania do gospodarstwa i utrzymywania w nim zwierząt z gatunków wrażliwych przez okres obowiązywania programu, tj. do 31 grudnia 2018 r.;
2) będzie przysługiwać jedynie odszkodowanie za zabite lub poddane ubojowi świnie, wypłacane przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce położenia gospodarstwa;
3) nie będzie przysługiwać rekompensata za nieprzerwane nieutrzymywanie świń w gospodarstwie wypłacana przez ARiMR.

Jak poinformował GLW Paweł Niemczuk, w obszarze objętym programem bioasekuracji znajduje się 5320 gospodarstw utrzymujących 278 410 świń, w tym 2777 hodowców złożyło oświadczenia o rezygnacji z utrzymywania świń.

Na prośbę hodowców opracowaliśmy książki i plany bioasekuracji, które zostały zatwierdzone przez powiatowych lekarzy weterynarii właściwych ze względu na miejsce występowania ASF. Dokumenty te są dostępne u lekarzy weterynarii zatrudnionych w Wipasz S.A. i serdecznie zachęcamy Państwa do ich sumiennego prowadzenia, co w równej mierze dotyczy hodowców za wschodnim jak i zachodnim brzegiem Wisły. Dostępne są u nas tablice do oznakowania fermy.

Z wirusem Afrykańskiego Pomoru Świń (ASF) będziemy walczyć jeszcze dobrych kilka-kilkanaście lat, a to czy wygramy zależy od naszej postawy i świadomości zagrożenia.

Wyrok w Szczecinie

W Magazynie Hodowcy Nr 1/2014 pisałem o pierwszeństwie, jakie przysługuje dzierżawcy nieruchomości rolnej. Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego, skłoniła mnie do zajęcia stanowiska, z którego wynika, *że w obecnym stanie prawnym w wypadku zbycia nieruchomości rolnej przez ANR z pominięciem dzierżawcy, który złożył stosowne oświadczenie o zamiarze skorzystania z pierwszeństwa i nabycia nieruchomości rolnych na warunkach podanych w zawiadomieniu nie przysługuje prawo żądania zawarcia umowy przenoszącej własność dzierżawionej nieruchomości rolnej - dzierżawcy przysługuje wyłącznie roszczenie odszkodowawcze.*

Piotr Włodawiec - radca prawny, partner w Kancelarii Prokurent

Orzeczenie Sądu Okręgowego w Szczecinie – stan faktyczny

W związku z tym, że obrót nieruchomościami rolnymi leży w sferze moich zainteresowań, postanowiłem przybliżyć Państwu odmienne stanowisko (bardzo ciekawe z prawniczego punktu widzenia oraz korzystne dla dzierżawców nieruchomości rolnych), które zajął Sąd Okręgowy w Szczecinie w wyroku z dnia 14 marca 2016 r., sygn. akt VIII GC 6/16.

Orzeczenie zapadło na gruncie ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw. W przedmiotowej sprawie spółka prawa handlowego (dzierżawca) została poinformowana przez Agencję Nieruchomości Rolnych, że dojdzie do wyłączenia dzierżawionego przez spółkę areału (30 % użytków rolnych będących przedmiotem umowy dzierżawy). W piśmie ANR poinformowała dzierżawcę, że w terminie 3 miesięcy od dnia otrzymania zawiadomienia, przysługuje mu prawo do złożenia oświadczenia w formie pisemnej o przyjęciu zaproponowanych zmian do umów dzierżawy. W piśmie ANR zamieściła pouczenia, że brak złożenia oświadczenia we wskazanym terminie o przyjęciu proponowanych warunków lub ich odrzucenie – spowoduje utratę uprawnień do nabycia (pierwszeństwo) dzierżawionej nieruchomości oraz do przedłużenia umowy dzierżawy. W przypadku, gdy dzierżawca zaakceptuje propozycję ANR, to po podpisaniu aneksu do umowy dzierżawy przysługiwało będzie mu uprawnienie do zakupu (pozostałej po wyłączeniu) całości lub części dzierżawionej nieruchomości, niezależnie od faktycznego czasu jej trwania. Dzierżawca przyjął warunki zaproponowane przez ANR (złożył oświadczenie woli) i strony zawarły aneks do umowy dzierżawy. ANR w formie pisemnej poinformowała dzierżawcę o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej, a dzierżawca w odpowiedzi poinformował ANR, że zamierza skorzystać z przysługującego mu pierwszeństwa nabycia nieruchomości za uzgodnioną cenę. Następnie strony umówiły termin zawarcia umowy sprzedaży.

ANR nie przystąpiła do zawarcia umowy sprzedaży. Dzierżawca wezwał ANR do zawarcia umowy sprzedaży. ANR zleciła wycenę nieruchomości rolnej, a następnie Prezes ANR polecił wstrzymanie procedury sprzedaży nieruchomości rolnej.

W ocenie Sądu Okręgowego, dzierżawca spełnił wszystkie wymagania wynikające z przepisów prawa. Oś sporu, wykładania przepisu oraz roszczenie dzierżawcy o zakup.

Dzierżawca oraz ANR w odmienny sposób intepretowały art. 4 ust. 7 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych innych ustaw. Rolą Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie było dokonanie wykładni całościowej ww. przepisu.

W ocenie Sądu przepis art. 4 ust. 7 ustawy zmieniającej stanowi wprost, że uprawnienie dzierżawcy do zakupu nieruchomości rolnych jest realizowane z zastosowaniem pierwszeństwa. Uprawnienie to może być ograniczone wyłącznie w zakresie, w jakim uprawnienie do zakupu nieruchomości nie jest regulowane w art. 4 ustawy zmieniającej – w takim przypadku należy stosować art. 29 ustawy o gospodarce nieruchomościami rolnymi.

Sąd uznał, że art. 4 ust. 7 ustawy zmieniającej stanowi regułę kolizyjną, która wskazuje, że dzierżawca może skorzystać z przyznanego mu prawa zakupu, gdy inny podmiot nie ma do dzierżawionej nieruchomości wyższego prawa pierwszeństwa. Norma art. 29 ustawy o gospodarce nieruchomościami rolnymi ma bowiem zastosowanie do transakcji sprzedaży gruntów rolnych Skarbu Państwa niezależnie, czy sprzedaż zainicjowana jest przez ANR czy przez dzierżawcę w trybie art. 4 ust. 7 ustawy zmieniającej. Przepis art. 4 ust. 7 ustawy zmieniającej nie ustanawia więc prawa pierwszeństwa na rzecz osób, które zgodziły się na wyłączenie 30% gruntów rolnych, ponieważ takie pierwszeństwa były już wcześniej ustanowione. Przepis ten należy więc rozumieć w ten sposób, że dzierżawca, który zgodził się na wyłączenie i złożył oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia do zakupu, ma roszczenie o zakup, chyba że znajdą się osoby z wyższym pierwszeństwem.

Roszczenie dzierżawcy, sentencja orzeczenia

W omawianej sprawie dzierżawca wystąpił do Sądu Okręgowego z powództwem p-ko ANR. W pozwie dzierżawca, wniósł o zobowiązanie pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych o złożenie oświadczenia woli o konkretnej treści.

Po rozpoznaniu sprawy, w punkcie pierwszym Sąd zobowiązał pozwaną ANR do złożenia oświadczenia woli następującej treści: „Agencja Nieruchomości Rolnych sprzedaje na rzecz dzierżawcy własność nieruchomości rolnej położonej w gminie K., obejmującej działki nr (…) obręb S., o łącznej powierzchni 121,1560 ha, dla których prowadzona jest księga wieczysta o numerze (…) za cenę 4.749,900 zł (cztery miliony siedemset czterdzieści dziewięć tysięcy dziewięćset złotych)".

Podsumowanie

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy, odniósł się do orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 10 maja 2012 r., sygn. akt ACa 144/12 oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., sygn. akt III CZP 95/08, stwierdzając, że nie mają one jednak zastosowania w przedmiotowej sprawie albowiem przyznane dzierżawcy w art. 4 ust. 7 ustawy zmieniającej uprawnienie do zakupu nieruchomości nie stanowi prawa pierwszeństwa z art. 29 ustawy o gospodarce nieruchomościami rolnymi.

Pomimo, że przedmiotowa sprawa aktualnie toczy się przed Sądem Apelacyjnym (nie zakończyła się prawomocnym orzeczeniem), stanowisko zajęte przez Sąd Okręgowy jest bardzo korzystne dla dzierżawców, ponieważ w przypadku, gdy spełnili oni wszystkie przesłanki z ustawy mają prawo wystąpić z powództwem do sądu o zawarcie umowy mimo, że ANR wcześniej odmówiła zawarcia umowy.

Sygnalizuję, że Sąd Apelacyjny, dostrzegł, że w przedmiotowej sprawie występuje zagadnienie prawne i zwrócił się z następującym pytaniem prawnym do Sądu Najwyższego: „Czy z normy określonej w art. 4 ust. 7-9 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U.2011.233.1382) wywodzić należy roszczenie dzierżawcy o zawarcie z Agencją Nieruchomości Rolnych umowy sprzedaży dzierżawionych nieruchomości, po wyczerpaniu drogi prawnej przewidzianej w art. 4 ww. ustawy?

Prawdopodobnie w kolejnym numerze Magazynu Hodowcy będę pisał o rozstrzygnięciu Sądu Apelacyjnego i stanowisku Sądu Najwyższego.

***

Stan prawny na dzień, 19 lipca 2017 r.

Marzenia trzeba realizować

Pan Piotr Wałachowski - hodowca ze wsi Brąchnówko k. Torunia z pasją i zaangażowaniem prowadzi gospodarstwo, w którym hoduje bydło opasowe. Lubi wyzwania - trzeci rzut z firmą Wipasz to bydło mięsne sprowadzone z Francji na życzenie hodowcy.

Karolina Kozak - Wipasz S.A.

Dziecięce marzenia

Pan Piotr już w IV klasie Szkoły Podstawowej postanowił, że zajmie się rolnictwem. Jak mówi początkowo myślał o uprawie ziemi, jednak marzenia z czasem się zmieniały i postanowił zostać hodowcą. Jako, że od dziecka bydło było w gospodarstwie rodzinnym, to właśnie te zwierzęta Pan Piotr chciał hodować, jak mówi: - *Bydło najbardziej lubimy*.

Zarówno Ojciec Pana Piotra - Jan, jak i brat - Mariusz są rolnikami, mimo, iż każdy ma swoje gospodarstwo, to działają jak jeden organizm. Razem pracują - mają wspólne maszyny, zmianowanie, uprawy, wspierają się i zawsze mogą na siebie liczyć. Panowie razem posiadają 270 ha, na których uprawiają kukurydzę (na ziarno i kiszonkę), pszenicę, rzepak, soję, a także lucernę.

Numer jeden

- *Moja umowa była z numerem 1, od początku razem jesteśmy i chyba już tak zostaniemy* - tak hodowca, który jako pierwszy przystąpił do programu kontraktacji bydła mięsnego Wipasz, mówi o współpracy z naszą firmą. Pan Piotr docenia firmę za elastyczność, możliwość rozmów o oczekiwaniach, brak sztywnych ram, partnerskie podejście do klienta.

Spokój i poczucie bezpieczeństwa daje Hodowcy fakt, że Wipasz zabezpiecza umowy handlowe, formalnie to firma jest właścicielem byków i za nie płaci. Program kontraktacji bydła Wipasz wyróżnia duża swoboda i wygoda. To klient wybiera zwierzęta, natomiast Wipasz zapewnia doradztwo żywieniowe i weterynaryjne oraz szeroki wybór produktów, a także w porozumieniu z klientem wybiera najlepsze miejsce zbytu.

Wartością dodaną Wipasz są ludzie: - *Nie tyle istotna jest nazwa firmy, co ludzie, którzy tam pracują. O której godzinie bym nie dzwonił i czego bym nie chciał zawsze mam doradzone i załatwione* - tak o lekarzach i doradcach żywieniowych Wipasz mówi nasz hodowca.

Francuska pasja

Aktualnie Pan Piotr posiada 20 sztuk byków rasy limousine i 40 sztuk rasy charolaise, które zostały sprowadzone z Francji przez Wipasz na życzenie klienta, który gotowy na nowe doświadczenia, chciał spróbować rzutu ze zwierzętami czystorasowymi, o dobrej genetyce. Mimo, że jest to duże wyzwanie, a zakup cieląt z Francji wiązał się z zaangażowaniem oraz wysokimi kosztami, Hodowca jest pewien, że była to właściwa decyzja. Jak mówi: - *Francuskie bydło charakteryzują szybsze przyrosty oraz lepsze wykorzystanie paszy przez zwierzęta. Dodatkowym czynnikiem mającym wpływ na wybór zwierząt francuskich, było ich wysokie pogłowie we Francji, co pozwoliło na sprowadzenie dużej partii wyrównanych wagowo odsadków.*

Pan Piotr skarmia bydło paszami objętościowymi - produkowanymi w gospodarstwie, natomiast koncentraty białkowe (Mocny 40), czy dodatki mineralno-witaminowe (Opaswit Mineralmilk), a także inne dodatki funkcjonalne, w zależności od potrzeb finansuje Wipasz. Hodowca ma pełną swobodę. Wipasz nic nie narzuca, a w razie potrzeby nasi doradcy są do dyspozycji klienta.

Pan Piotr „realizuje swoje marzenia na bieżąco" - życzymy Panu ich spełnienia oraz dalszych sukcesów w hodowli. Cieszymy się, że możemy współpracować z młodymi, ambitnymi ludźmi, którzy nie boją się podnosić poprzeczki.

9013

Huragan zniszczeń

Karolina Kozak - Wipasz S.A.

W nocy z 11 na 12.08.2017 roku w okolicach miejscowości Rytel oraz pobliskich wsiach, w powiecie Chojnickim, w gminie Czersk przeszła gwałtowna burza niosąca za sobą szereg zniszczeń. Silny wiatr połamał drzewa, pozrywał dachy domów i budynków gospodarskich. Zalane piwnice, uprawy to tylko nieliczne z problemów, z którymi zmagali się nasi klienci. Niektórzy z poszkodowanych byli nawet 18 dni bez prądu, stracili kilkanaście hektarów upraw i lasów.

Nie zostawiamy naszych hodowców bez pomocy, dlatego firma Wipasz zobowiązuje się wesprzeć swoich klientów w potrzebie.

Nasz Kurczak - doskonały każdego dnia!

Przepis na aromatyczne skrzydełka w sosie kurkowym.

Porcja na: 4 osoby
Czas przygotowania: 45 minut

Składniki:

- 12 skrzydełek z kurczaka
- 0,5 kg kurek
- 1 cebula
- 400 ml śmietany 36%
- 1 pęczek natki pietruszki
- 1 ząbek czosnku
- Olej roślinny lub masło klarowane
- Sól, pieprz

Przygotowanie:

Sos:

Kurki oczyść, obgotuj w osolonej wodzie przez około 5 minut i odcedź. Pokrój cebulę w kostkę – rozgrzej patelnię i podsmaż cebulę na maśle klarowanym lub oleju roślinnym do miękkości. Dodaj kurki, podsmaż razem z cebulą. Dodaj śmietanę i gotuj całość około 10 minut na wolnym ogniu często mieszając. Sos zmniejszy swoją objętość o 1/3. Dodaj drobno posiekaną natkę pietruszki. Dopraw solą i pieprzem.

Danie główne:

Skrzydełka podziel na trzy części, przecinając w stawach. Lotki (końcówki) odłóż – tak, aby z jednego skrzydełka uzyskać dwa kawałki mięsa. Lotki możesz wykorzystać później np. do przygotowania rosołu. Z każdego kawałka oddziel mięso od kości i wywiń na lewą stronę. Dopraw mięso solą i pieprzem, dodaj posiekany ząbek czosnku. Rozgrzej piekarnik do 160°C. Skrzydełka ułóż na papierze do pieczenia, wstaw do piekarnika i piecz przez 20-25 minut.

Upieczone mięso włóż do sosu. Danie jest gotowe do wyłożenia na talerz. Najlepiej podawać z grzanką czosnkową.

Przepis na sałatkę ze smażonymi wątróbkami, z dodatkiem octu balsamicznego i malin.

Porcja na: 4 osoby
Czas przygotowania: 20 minut

Składniki:

- 400 g wątróbek drobiowych
- 200 g malin
- 100ml octu balsamicznego
- 100 g masła
- 200g mieszanych liści sałat
- garść pokruszonych orzechów laskowych
- Olej roślinny lub masło klarowane

Składniki na dressing:

- 1 łyżka miodu
- sok z połówki cytryny
- 100 ml oliwy z oliwek
- pieprz i sól

Przygotowanie:

Wątróbkę oczyść, tuż przed usmażeniem dopraw solą i pieprzem. Rozgrzej patelnię z masłem klarowanym. Podsmażaj przez około 5 minut, na złotawy kolor. Następnie, na patelnię wysyp świeże maliny i wlej ocet balsamiczny. Duś całość, aż objętość sosu zmniejszy się co najmniej o połowę – około 10 minut. Pod koniec duszenia dodaj pokrojone w kostkę masło, mieszaj do uzyskania jednolitej masy – masło złagodzi smak octu. Wątróbki nie należy za bardzo przesmażyć. Posyp całość jeszcze raz grubo mielonym pieprzem. Dressing miodowo-cytrynowy przygotuj mieszając ze sobą: miód, sok z cytryny, oliwę z oliwek i przyprawy. Połącz z nim mieszane liście sałat, dodaj świeże maliny. Przełóż na talerz. Wątróbkę ułóż dookoła sałaty. Całość polej sosem z wątróbki. Opcjonalnie, posyp całość pokruszonymi orzechami laskowymi.

Wipasz na targach IFE w Londynie

Wipasz S.A. Zakład Drobiarski w Mławie, ze względu na swoją międzynarodową działalność, jest częstym uczestnikiem targów spożywczych odbywających się w różnych zakątkach świata.

Pojawiamy się jako odwiedzający, ale również jako wystawcy. Tak też w dniach 19-22 marca 2017 w ExCeL London wraz z Ministerstwem Rolnictwa zaprezentowaliśmy nasze produkty podczas targów IFE.

IFE - (The International Food & Drink Event), Największe oraz najważniejsze wydarzenie w branży gastronomicznej w Wielkiej Brytanii 29 000 odwiedzających targi, 1350 wystawców z 57 krajów.

Przedstawiciele działu handlowego oraz marketingu Zakładu Drobiarskiego w trakcie targów odbyli liczne rozmowy handlowe, które zaskutkowały rozszerzeniem naszej działalności i oferty produktów na rynku Wielkiej Brytanii.

Dodatkowym punktem, podczas trwania targów, było wzięcie udziału, w organizowanym przez Ambasadę Polski w Wielkiej Brytanii spotkaniu, które miało na celu propagowanie współpracy z polskimi producentami wśród odbiorców z rynku brytyjskiego. Szerokiemu gremium Aleksandra Wiśniewska (Product Development Manager) przedstawiła prezentację naszej firmy, szczególne zainteresowanie wzbudził film pokazujący możliwości Zakładu Drobiarskiego w Mławie.

Po zakończonych targach, korzystając z okazji, przedstawiciele firmy z działu rozwoju nowego produktu oraz marketingu dokonali analizy półki sklepowej w Wielkiej Brytanii. Zaowocowało to licznymi pomysłami, którymi już niebawem mamy nadzieję naszych Klientów pozytywnie zaskoczyć.

Nasz Kurczak
400g
2,5 kg

Poland
tastes good
S3004

Poland
tastes good

Kurczak w defensywie - czas na zmiany

Sławomir Kawalec, Dariusz Hinz - Zakład Drobiarski WIPASZ S.A.

Przez szereg ostatnich lat notowaliśmy skokowy wzrost produkcji kurcząt brojlerów w naszym kraju. Był on podyktowany wysoką rentownością w całym łańcuchu dostaw. Nasz wspólny biznes pozwalał godziwie zarobić zarówno hodowcom, jak i wylęgarniom, lekarzom weterynarii, wytwórniom pasz itd. Rynek rósł niezwykle dynamicznie, ze zdziwieniem obserwowaliśmy jak wiele nowoczesnych inwestycji pojawiało się w naszym najbliższym otoczeniu. W szczególności inwestycje realizowali hodowcy budując nowe obiekty inwentarskie i tym samym zwiększali swoją produkcję. Dzięki minionej dekadzie, obfitującej w znaczące inwestycje w branży drobiarskiej, Polska stała się europejską potęgą - największym producentem oraz drugim największym eksporterem mięsa z kurczaka w Unii Europejskiej. Eksport przyszedł nam naturalnie oraz jako ratunek w obliczu postępującej nadprodukcji. Przy konsumpcji mięsa białego w wysokości blisko 30kg na mieszkańca rocznie można mówić o wysokim poziomie wysycenia rynku krajowego oraz o malejącym polu do wzrostów konsumpcji na rodzimym rynku. Fakt, że jesteśmy skazani na eksport jest znany nie od dziś. W obliczu postępujących procesów rynkowych nastąpiło zjawisko, które można dwojako interpretować. Z jednej strony polscy drobiarze odnieśli spektakularny sukces umiejętnie eksportując ogromne ilości mięsa, z drugiej jednak strony notowane wzrosty w eksporcie oraz w kraju okupione były spadkiem ceny sprzedaży. Przy niezwykle rozdrobnionym rynku wszyscy zaczęli konkurować ceną, co skrzętnie zostało wykorzystane przez kupców zarówno w kraju jak i zagranicą. Staliśmy się „Chinami Europy w kurczaku" zarówno w eksporcie, jak i na krajowym rynku - co tylko do pewnego momentu miało uzasadnienie. Naturalnym jest, iż wejście na nowy rynek okupione jest kosztami, na ogół spadkiem marży. Niestety w przypadku polskiego drobiu spadek marż w całym łańcuchu dostaw osiągnął dna i zaczął nam wszystkim zagrażać. Od kilkunastu miesięcy próżno szukać zysków u wszystkich członków integracji łańcucha dostaw, które byłyby proporcjonalne do ponoszonych nakładów (kapitałowych, ludzkich) oraz ryzyka. W obecnej, krytycznej sytuacji nie ma możliwości dalszego obniżania cen. Nadszedł czas na zmiany.

Jedną z dróg poprawy ekonomicznej opłacalności oprócz poprawy produktywności i efektywności na poziomie chowu kurcząt i rzemiosła ubojowego jest konieczność podnoszenia cen sprzedaży na rynku detalicznym. Podejmujemy próby podnoszenia cen u swoich odbiorców – jak na razie z różny m skutkiem. Są to bardzo wrażliwe i długotrwałe negocjacje. Niestety sieci handlowe zrobiły sobie z mięsa białego „lokomotywy promocyjne" do swoich gazetek reklamowych i ani myślą zrezygnować z raz wynegocjowanych pułapów cenowych. Wipasz, negocjując, koncentruje się na promowaniu jakości polskiego drobiu w kraju i na świecie. Naszym celem jest, aby polskie produkty drobiarskie pozycjonowane były na tym samym pułapie cenowym jak niemieckie, duńskie czy holenderskie.

Idąc dalej, bardzo prostym tokiem rozumowania dla branży wystarczyłoby błahe pięćdziesiąt groszy więcej za każdy kilogram wyrobu gotowego. Statystyczny Polak konsumując 30kg mięsa białego rocznie zapłaciłby 15zł więcej, czyli raptem 1,25zł więcej miesięcznie. Dla branży 50gr byłoby wartością uzdrawiającą ten rynek. W obliczu rosnących cen innych produktów spożywczych, wzrostu wynagrodzeń i siły nabywczej społeczeństwa powyższy scenariusz to nie jest film fantastyczny. Musimy konsekwentnie robić to, co potrafimy robić najlepiej. Optymistycznie patrzymy w przyszłość, jakie będą efekty tych działań? Czas pokaże, trzymajcie kciuki!

Kontrola jakości - nadzór nad procesem i produktem

Alina Folga - Zakład Drobiarski Wipasz S.A.

Dla konsumenta najważniejsze jest bezpieczeństwo i jakość produktów, które kupuje. W Zakładzie Drobiarskim w Mławie nad spełnianiem najwyższych standardów piecze sprawuje wyspecjalizowana kadra działu Kontroli Jakości. Proces Zarzadzania Jakością w Zakładzie Drobiarskim oparty jest na tzw. Trójnogu Zarządzania Jakością:

1. Kontrola operacyjna produktów i procesu produkcyjnego
2. Kontrola mikrobiologiczna i fizykochemiczna produktów oraz ocena czystości powierzchni produkcyjnych
3. Wdrażanie i utrzymywanie Systemów Zarządzania Jakością ze szczególnym uwzględnieniem Systemów Zapewnienia Bezpieczeństwa Żywności

Co nam to daje?

Wszystkie powyższe działania mają gwarantować osiągnięcie produktu o właściwej, satysfakcjonującej Klienta jakości, potocznie zwanej „wysoką", a często „najwyższą" jakością. Działania te wykonywane są przez zakładowy zespół pracowników Działu Kontroli Jakości.
Quality Team Zakładu Drobiarskiego Wipasz S.A. podzielony został umownie na 3 główne sekcje zadaniowe, których zakres działania jest różnicowany, a zarazem obejmuje wszystkie wymagane aspekty nadzoru nad ogólnie pojętą jakością:

- **Sekcja kontroli operacyjnych**
- **Sekcja ds. badań laboratoryjnych**
- **Sekcja ds. dokumentacji Systemu Zarządzania Jakością**

Dział Kontroli Jakości jest obecny w zakładzie przez 100 % czasu jego pracy, a funkcjonowanie działu dostosowywane jest do zmieniających się w tym zakresie potrzeb. Działania sekcji operacyjnej obejmują dwie pełne zmiany produkcyjne oraz zmianę popołudniową obejmującą nadzór nad wybranymi sekcjami pracy zakładu. Pracownicy sekcji kontroli operacyjnych każdego dnia rozpoczynają pracę o godz. 22^{00} kończąc dzień pracy o 20^{00}.

W konsekwencji takiej organizacji czasu pracy Działu Kontroli Jakości, praktycznie w ciągu całej doby w zakładzie obecni są przedstawiciele teamu jakościowego, reagując na bieżące potrzeby nadzoru nad działaniem stref produkcyjnych i magazynowych.

Czym więc głównie zajmuje się sekcja operacyjna?

Zasadnicza rola Kontrolerów Jakości pracujących w sekcji operacyjnej, to kontrola produktu gotowego oraz procesu produkcyjnego.
Najważniejsze aspekty działania, o których należy powiedzieć to :

• Kontrola produktu gotowego na zgodność ze specyfikacją i wymaganiami prawa żywnościowego. Bardzo istotny jest tu fakt, że wszyscy Klienci Zakładu Drobiarskiego Wipasz S.A. to odbiorcy z grupy tzw. „wymagających" (świadomość konsumencka wzrosła, co nas bardzo cieszy, że jesteśmy w stanie sprostać nawet najwyższym oczekiwaniom Klientów). Mówiąc Odbiorca wymagający, mamy na myśli Klienta ze ściśle określonymi wymaganiami odnośnie jakości produktu i jakości serwisu.

Każdy z nich posiada indywidualne, bardzo dokładnie określone specyfikacje na produkty, które zawierają zdecydowanie szersze wymagania dla wyrobów, aniżeli te wynikające z prawa unijnego w zakresie produkcji żywności.

Każdy z nich wymaga dostarczenia produktu o ściśle określonych parametrach jakościowych i mikrobiologicznych, które mają być przez zakład monitorowane i dokumentowane, w odniesieniu do każdej produkcji i każdej dostawy do Klienta.

Z tego właśnie względu, tak istotne są działania z zakresu weryfikacji zgodności wyprodukowanego produktu ze specyfikacją odbiorcy.

Największa uwaga Kontrolerów Jakości skupia się na :

- **monitoringu temperatur produkowanych wyrobów.**

Kontrola temperatury jest nieodłącznym elementem działań związanych z weryfikacją procesu produkcyjnego. Obejmuje zarówno kontrolę temperatury produktu gotowego, tego który trafia na półki sklepowe - jak i temperaturę surowców w trakcie procesu produkcyjnego.

- **kontroli standardu obróbki technologicznej produktu.**

Znajomość wymagań specyfikacji jest kluczowym elementem pozwalającym ocenić zgodność produktu z oczekiwanym standardem jakościowym Klienta. Wyjątkowej dokładności poddana jest kontrola prawidłowości obróbki najcenniejszego elementu jakim jest filet z piersi kurczaka. Codziennie prowadzone są kontrole fileta pod względem spełniania wysokich wymagań specyfikacji Klientów.
Częstotliwość tych kontroli dobrana jest w taki sposób, aby oceny odzwierciedlały faktyczny wyrażony w % poziom odchyleń w zakresie niewłaściwej obróbki oraz pozostałości kości w filecie.

- **kontroli kalibracji produktu**

Segment kontroli prawidłowej kalibracji produktów rozwinął się znacząco w okresie ostatniego roku pracy zakładu. Jest to ściśle związane ze specyfiką, nawiązanych w ostatnim czasie, kontraktów handlowych. Każdy dzień w Kontroli Jakości, to kontrolna weryfikacja wagi poszczególnych asortymentów, która musi mieścić się w ściśle zdefiniowanych przedziałach wagowych.

Obecnie dedykowanym systemem nadzoru nad kalibracją produktu objętych jest:

22 odbiorców fileta
4 odbiorców skrzydła z kurczaka

- **kontroli znakowania produktów**

Dziś nie można mówić o produkcie właściwej jakości bez elementu prawidłowego, zgodnego z wymaganiami prawa, oznakowania produktu.

Stąd też prowadzimy stałą kontrolę znakowania produktów wytwarzanych dla Kluczowych Klientów. Nadzór nad znakowaniem produktów dla Odbiorców takich jak: Iceland, Biedronka, czy Lidl pełnią Kontrolerzy Jakości odpowiedzialni tylko za ten obszar.

Ich czas pracy obejmuje pełne 2 zmiany produkcyjne gwarantując umieszczenie na rynku produktu prawidłowo oznakowanego.

Wg danych z rynku żywnościowego błędne oznakowanie stanowi ponad 50 % poważnych reklamacji generujących tzw. recall z rynku.

W celu minimalizacji powyższego zagrożenia kontrola poprawności etykiet stała się, obok kontroli jakości produktu, sprawą nadrzędną.

- **Kontroli stanu higienicznego podczas procesu produkcji**

Każdego dnia dział Kontroli Jakości prowadzi kontrole stanu higieny podczas produkcji, zwracając uwagę zarówno na kwestie sanitarne w pomieszczeniach produkcyjnych, jak i higienę personelu.

Z każdej takiej weryfikacji prowadzone są zapisy, które są elementem obligatoryjnym w Systemach Zarządzania Jakością, ale również pozwalają monitorować sytuację higieniczną w zakładzie oraz wytypować ewentualne elementy wymagające poprawy.

Żadnego z powyższych aspektów nie można uznać za najważniejszy, ani żadnego nie można pominąć.

Każdy z nich ma bezpośredni wpływ na zadowolenie Odbiorcy lub/i gwarancję bezpieczeństwa żywności, a więc wszystkie te kontrole są priorytetowe jeżeli mówimy o jakości produktów Wipasz S.A.

Potwierdzeniem właściwej jakości produktów, zarówno dla odbiorców, jak i jednostek nadzoru urzędowego są wyniki mikrobiologiczne i fizykochemiczne produktów zgodne z normami prawa żywnościowego i specyfikacji produktowych.

W danym okresie specyfikacje dla większości produktów zakładają spełnienie wymagań mikrobiologicznych nawet w 6 - 10 kierunkach mikrobiologicznych, co przy tym charakterze produkcji żywności tzw. szybko psującej się, jest nie lada wyzwaniem.

Uzyskanie tej zgodności potwierdza właściwe (wysokie) standardy czystości zakładu, zarówno po myciu i dezynfekcji, jak i w trakcie trwania procesu produkcyjnego.

Ten właśnie element funkcjonowania Działu Kontroli Jakości jest głównym celem istnienia Sekcji ds. Badań laboratoryjnych, która zajmuje się pobieraniem i wysyłką do badań prób produktów i wymazów czystościowych w ciągu całego procesu produkcyjnego. W ciągu ostatnich 2 lat nastąpił zdecydowany, szybki wzrost wymagań co do ilości i rodzaju badań wykonywanych przez zakład.

Wszystkie badania mikrobiologiczne, fizykochemiczne i chemiczne produktów i powierzchni prowadzone są na zewnątrz, w akredytowanych laboratoriach.

Ilość i częstotliwość pobierania prób jest tak duża, że 3 osoby pracując tylko i wyłącznie nad tym zagadnieniem mają zagospodarowany w pełni czas swojej pracy.

Daje to gwarancję pełnego i terminowego wykonywania wymaganych analiz, bez których w wielu przypadkach sprzedaż produktu byłaby niemożliwa.

Sekcja ds. badań laboratoryjnych obejmuje swoim czasem pracy pełne 2 zmiany produkcyjne od 21^{00} do 15^{00} dnia następnego.

Najważniejsze punkty monitoringu w zakresie badań:

- **wymazy mikrobiologiczne z powierzchni po myciu i dezynfekcji zakładu wykonywane min 1x tydzień/co najmniej 20 pkt. kontrolnych**
- **wymazy mikrobiologiczne z noży i rąk pracowników potwierdzających higienę pracy personelu min 1x 2 tygodnie wymazy z pojemników , palboxów i innych opakowań stosowanych w produkcji**
- **próby skórek z szyj kurcząt na badanie w kierunku Salmonella badania mikrobiologiczne prób produktów gotowych.**

Bardzo ważne dla realizacji kontraktów są badania produktów gotowych. Obecnie zakład obsługuje coraz szersze grono odbiorców wymagających szczegółowych badań dla każdej dostawy, a nawet każdej partii produkcyjnej. Z uwagi na dużą ilość Dostawców drobiu, w ciągu dnia produkcyjnego, próby muszą być pobierane dokładnie w trakcie przygotowywania produktu dla danego Klienta. Nie może mieć miejsca przypadkowy pobór próbki, bądź też przeoczenie danej produkcji. Produkcje o szczególnych wymaganiach np. dostawy produktu Salmonella Free wymagają dodatkowych działań z zakresu prac w dziale Kontroli jakości.

Każda taka produkcja zaopatrzona jest w wyniki mikrobiologiczne uzyskane w badaniu PCR wykonywanym na miejscu w zakładzie. Pobieraniem próbek i badaniem Salmonelli zajmuje się Zespół ds. Badań Laboratoryjnych. Praca tego zespołu jest tak optymalizowana, aby możliwie najszybciej od momentu pobrania próbek dostarczyć informację o wynikach do Działu Sprzedaży, a tym samym skompletować dokumentację potrzebą do realizacji sprzedaży. Jedynym ograniczeniem jest tutaj czas wymagany na inkubację mikroorganizmów, aby badanie PCR mogło być przeprowadzone.

Zespół ds. badań laboratoryjnych pobiera również próby do badań wykonywanych okresowo ale mających również zasadniczy wpływ na produkcję bezpiecznej żywności. Są to m.in.

1. badanie czystości powietrza w zakładzie.
Min 1x w kwartale badane jest powietrze w różnych miejscach zakładu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów strategicznych dla jakości mikrobiologicznej żywności tj. pomieszczeń otwartego produktu
2. badanie jakości mikrobiologicznej i fizykochemicznej wody stosowanej w zakładzie.
Woda pobierana jest z różnych pkt na terenie całego zakładu w systemie 1 x kwartał
3. badanie wszystkich produktów dla sieci Biedronka i Lidl w systemie 1 x kwartał
4. badanie wszystkich produktów dostarczanych do sieci Iceland w systemie 1 x m-c
5. badania mikrobiologiczne produktów dla odbiorców takich jak Martin&Servera, dla których badaniom musi być poddana każda partia produkcyjna produktu dostarczanego dla tego Klienta.

Wszystkie wymagane, wykonywane cyklicznie badania ujęte są w „Rocznym harmonogramie badań" opracowywanym na każdy rok kalendarzowy.

Poza badaniami zdefiniowanymi w Harmonogramie występuje szereg działań kontrolnych wynikających z bieżących potrzeb zakładu lub będących odpowiedzią na zmieniające się potrzeby Działu Sprzedaży związane ze współpracą z kolejnymi odbiorcami.

Ostatnia, ale równie ważna w pracy nad jakością produktów, jest sekcja ds. dokumentacji systemowej. Zadaniem trzech osób działających w tej sekcji jest prowadzenie pełnej dokumentacji systemowej wynikającej z wdrożenia i funkcjonowania systemów HACCP, BRC i IFS (koniecznych dla funkcjonowania na rynku sprzedaży żywności) oraz systemów jakościowych wynikających ze standardów własnych Klienta, jak chociażby standardu YUM! Brands opisującego wymogi dla producentów dostarczających produkty do sieci KFC.

Każdy nowy system jakościowy jest opracowywany przez w/w zespół pracowników Działu Kontroli Jakości i implementowany w struktury zakładu. Potwierdzeniem ich sprawnego funkcjonowania są coroczne audyty zewnętrznych jednostek certyfikacyjnych i audyty Klientów, które prowadzone są przez zespół ds. dokumentacji systemowej.

Każdy z nich zawsze kończy się dla firmy jednym z poniższych podsumowań:

- **że systemy zarządzania jakością funkcjonują poprawnie i spełniają wymagania standardów lub też**
- **że system nadzoru wymaga poprawy bo nie spełnia założeń standardu lub wymogów Klienta**

Bez względu na charakter tej informacji zawsze jest ona dobra, bo pozwala się zakładowi rozwijać i dążyć do coraz to lepszych standardów.

Wprowadzając naszych czytelników w arkana działalności Działu Kontroli Jakości w naszym Zakładzie Drobiarskim w Mławie pokazujemy, jak dokładnie kontrolowane są wyroby Nasz Kurczak. Jak dużą uwagę przykładamy do utrzymywania najwyższego poziomu bezpieczeństwa i jakości produkowanych przez nasz Zakład wyrobów.

Przyszłość - ekonomia - inwestycje

W dniu 10.04.2017 w Międzyrzecu Podlaskim odbyło się spotkanie „Akademia Wipasz", na którym Prezes Józef Wiśniewski wraz z Zarządem Spółki Wipasz S.A. i dyrektorami firmy przedstawili hodowcom brojlera kurzego plany rozwoju naszej firmy.

Magdalena Bronisz, Marek Mrozowski - Wipasz S.A.

Wśród zaproszonych gości byli: Burmistrz Miasta Międzyrzeca Podlaskiego Pan Zbigniew Kot, Wójt Gminy Międzyrzec Podlaski Pan Krzysztof Adamowicz oraz Starosta Powiatu Bialskiego Pan Mariusz Filipiuk.

Tematem przewodnim spotkania był projekt Ubojni Drobiu w Międzyrzecu Podlaskim oraz budowa zaplecza surowcowego pod tę inwestycję. Inwestycja zagwarantuje miejsca pracy dla ok. 1200 osób, zarówno specjalistów kadry zarządzającej, jak również pracowników produkcyjnych. Aby zapewnić zaplecze surowcowe pod potrzeby planowanego Zakładu w Międzyrzecu, firma Wipasz, jak zawsze w innowacyjny i dbający o dobro podmiotów wspierających sposób, przygotowała **program 10 000 +**. Na czym polega? Każdemu zależy, aby jedzenie które kupuje było najwyższej jakości, produkowane z zachowaniem najwyższych standardów i dobrostanu zwierząt. Dla nas jest to priorytetem, dlatego chcemy wspierać hodowców, którzy zaangażują się w **program 10 000 +**.

Wiemy, że inwestycje w obiekty inwentarskie muszą być przemyślane tak, aby sprostać obecnym i przyszłym wymogom rynku. Wszelkich informacji w ramach inwestycji Projektu 10 000 + udziela: Krzysztof Lesiuk – tel. 601 661 904.

Gwarancja współpracy z Wipasz, to pewność, że uzyskuje się wsparcie, wiedzę i uczy bazując na doświadczeniu najlepszych specjalistów z branży. Razem dbajmy o rozwój Międzyrzeca Podlaskiego. Mieszkańcy Międzyrzeca Podlaskiego od lat widzą stabilizację jaką gwarantuje obecność naszej firmy na rynku lokalnym. Podobnie do mieszkańców Mławy zyskają na inwestycji Wipasz S.A. nie tylko stabilne miejsca pracy, rozwój gospodarczy miasta, ale przede wszystkim partnera, który widząc potencjał Międzyrzeca Podlaskiego pragnie poszerzać swój wkład biznesowy na tym terenie. Silnie wspieramy działania kulturalne, jesteśmy zawsze otwarci na dialog – to dla nas wartość najwyższa.

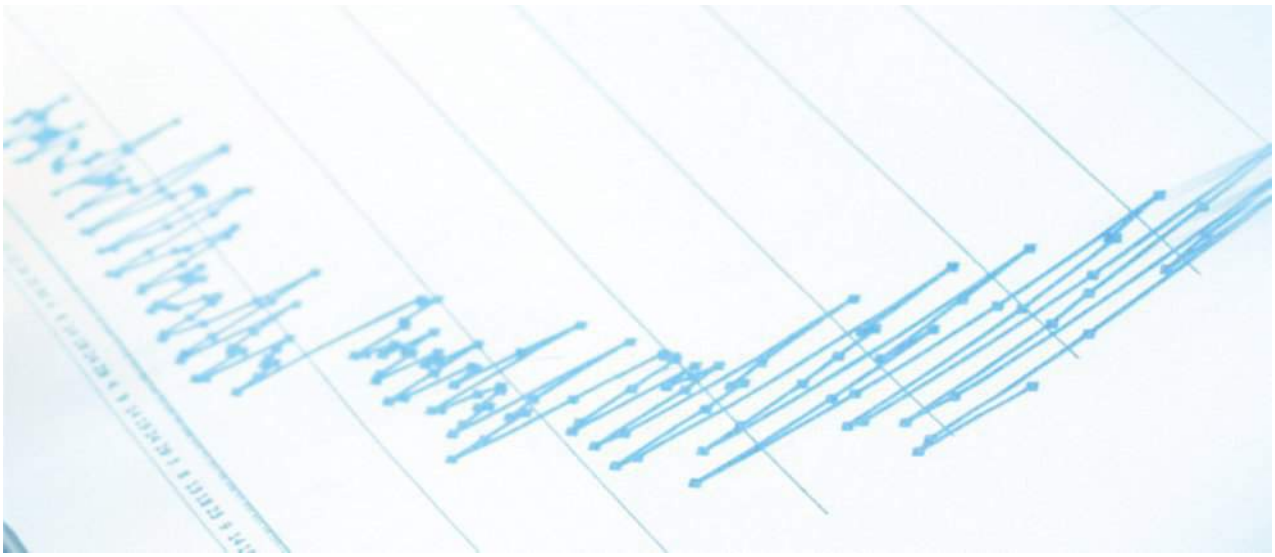

Sympozjum indycze

Dnia 13.06.2017 w Jażdżówkach k. Iławy odbyło się kolejne Sympozjum Indycze w ramach Projektu Integracji.

Andrzej Ciesielski - Wipasz S.A.

Organizatorami spotkania były firmy : Animex F oods Agrocentrum Sp. z o. o., Nord – Pol Hatchery Gerczak, Grelavi S.A. i Wipasz S.A. Projekt zakłada współpracę z hodowcami indyków dostarczającymi żywiec do Animex Foods Sp. z o.o., kupującymi pisklęta od firm Gerczak lub Grelavi i pasze z wytwórni Wipasz lub Agrocentrum. Celem takiej współpracy jest dbałość o jak najlepszą jakość hodowli, doskonalenie jej na każdym etapie, aby osiągnąć jak najlepsze wyniki produkcyjne i ekonomiczne.

Sesję wykładową rozpoczął lek. wet. Jarosław Szubstarski z Weterynaryjnego Laboratorium Diagnostyczne SLW BIOLAB, który przedstawił – „Zasady diagnostyki laboratoryjnej chorób indyków".

Dużym zainteresowaniem, wśród hodowców, cieszył się wykład dr Martina Mentzera o „Zastosowaniu autoszczepionek w produkcji indyków."

Lek. wet Ireneusz Czajkowski przedstawił wady i zalety różnych rodzajów ściółek stosowanych w hodowli indyków.

Spotkanie zakończył Dyrektor Surowcowy Grupy Mięsa Białego Animex Foods – Paweł Gołębiewski, prezentując „Bieżącą sytuację w jakości dostarczanego surowca".

Mamy nadzieję, że sympozja te już na stałe wpiszą się w harmonogram spotkań z hodowcami indyków. A poruszana tematyka pomoże w osiągnięciu celów integracji.

Wipasz na targach rolniczych

Wipasz po raz kolejny spotkał się z klientami na targach rolniczych oraz wystawach zwierząt hodowlanych w całej Polsce - byliśmy między innymi w Bratoszewicach, Poświętnym, Szepietowie, a także w Minikowie i Siedlcach.

Karolina Kozak - Wipasz S.A.

Targi to doskonała okazja, by pracownicy firmy Wipasz S.A. mogli spotkać się ze swoimi klientami. To czas, w którym nie tylko rozmawiamy o pracy, ale również świetnie się bawimy. Cieszy fakt, że nasi klienci po raz kolejny zdobywają nagrody za najładniejsze zwierzęta, otrzymując Czempionaty i Superczempionaty w różnych kategoriach.

W tym roku dużym zainteresowaniem klientów, zarówno tych wieloletnich, jak i potencjalnych cieszył się temat produktów NO GMO. Nasi doradcy żywieniowi udzielali na Państwa pytania wyczerpujących odpowiedzi oraz służyli fachową radą. Dodatkowo rozmowy dotyczyły nowych trendów, a także obecnej sytuacji panującej na rynku. Wszystkiemu towarzyszyła dobra zabawa i gościnna atmosfera. Na przygotowanym stoisku, nasi goście mieli okazje wspólnie usiąść przy stole, poczęstować się świeżo grillowanym mięsem, własnoręcznie wyrabianym smalcem, a także przygotowanymi specjalnie na tę okazję ogórkami kiszonymi. Do dyspozycji mieli również szeroki asortyment schłodzonych napojów, które były niezbędne podczas panującej pogody. Na najmłodszych czekała niespodzianka w postaci lodów w trzech smakach oraz kącik zabaw, gdzie miały do dyspozycji kolorowanki, gry i zabawy.

Budujący jest fakt, iż mimo wielu firm paszowych obecnych na targach, były chwile, w których na naszych stoiskach brakowało miejsc siedzących. To dla nas ogromny zaszczyt, który motywuje do dalszych starań o relacje z naszymi klientami. Podczas targów, nasze stoisko odwiedziły setki osób. Bardzo się cieszmy, że z wieloma z Państwa mieliśmy okazję zamienić przynajmniej kilka zdań. Wipasz odwiedzali również klienci zainteresowani przyszłą współpracą.

Jest to dla nas ogromne wyróżnienie, że spośród wielu producentów, Państwa wybór padł właśnie na naszą firmę. Daje nam to motywację do dalszego działania i wiarę w to, że nasze zaangażowanie zaowocuje dalszą współpracą.

Wipasz doceniony został również przez organizatorów targów w Minikowie - Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie, gdzie otrzymaliśmy Grand Prix w kategorii Pasze i żywienie zwierząt.

Serdecznie dziękujemy za wspólnie spędzony czas, to właśnie dzięki Wam wspólnie tworzymy spójną całość, bo Wipasz jest nasz!

Z tego miejsca pragniemy również zaprosić Państwa na następne targi rolnicze z naszym udziałem.

Piknik w Boguszewcu

Firma Wipasz S.A. zorganizowała w lipcu piknik „pod chmurką" dla Hodowców trzody chlewnej.

Impreza odbyła się na Ranczo w Boguszewcu, w powiecie żuromińskim. Na miejsce dotarło ponad stu Hodowców wraz z rodzinami. Zabawie towarzyszyła muzyka disco polo oraz potrawy z grilla.

Nie zabrakło oczywiście konkursów z nagrodami. Dla najmłodszych prowadzone były zabawy na strzelnicy i dmuchańcu. Gościom bardzo spodobała się zabawa w sumo i przeciąganie liny. Udostępniona była również tyrolka, baseny i park linowy. Zabawa trwała do późnej nocy.

Jeszcze raz gościom serdecznie dziękujemy za przybycie. Do zobaczenia za rok.

Kongres Hodowców trzody chlewnej

W dniach 23-24 maja 2017 r w Hotelu Olsza w województwie wielkopolskim zorganizowaliśmy Akademię Wipasz dla kilkudziesięciu hodowców trzody z województw wielkopolskiego i łódzkiego.

Wykłady miały formę otwartą, co pozwoliło uczestnikom na wymianę doświadczeń oraz sprowokowało do wielogodzinnej dyskusji. Omawiane były bieżące problemy zdrowotne i żywieniowe oraz wyniki produkcyjne.

Tematyka była następująca:

Robert Soliński - przywitanie gości, sytuacja rynkowa, organizacja produkcji i wyniki.

Wiesław Ustaszewski - dobre praktyki hodowlane, najczęściej popełniane błędy, co poprawić w organizacji produkcji żeby więcej zarabiać.

Aleksandra Śmiałek - współpraca hodowcy z lekarzem wet., rola lekarza w osiąganiu dobrych wyników, pozycja lekarza, dobre praktyki współpracy a wyniki ekonomiczne.

Jakub Sierszulski - wytyczne dotyczące budynków, powierzchnia, wentylacja, dobrostan, segregacja przy zasiedleniu i sprzedaży tuczników, cel i wyniki na przyszłość.

Doświadczeni hodowcy przekazywali swoje spostrzeżenia innym uczestnikom spotkania. Po wykładach zostały wręczone wyróżnienia dla najlepszych producentów, a przy kolacji nadal prowadzono ożywioną dyskusję na temat produkcji trzody. Drugiego dnia hodowcy wyjechali z przekonaniem, że mają wpływ na osiągane wyniki produkcyjne i finansowe oraz wiarą w to, że mogą osiągać lepsze wyniki i więcej zarabiać a my z poczuciem, że uzbroiliśmy ich w wiedzę jak to zrobić.

Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń – pomocna dłoń dla najmłodszych

Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń istnieje, by pomagać i wspierać tych, którzy najbardziej tego potrzebują, ale przede wszystkim dzieci – z przedszkoli, szkół i ośrodków specjalnych.

Marta Wojtaszewska - Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń

W tym roku Fundacja Wipasz Pomocna Dłoń została głównym sponsorem Ogólnopolskiego Konkursu Plastycznego na Kukiełkę „W krainie Baśni Andersena", którego organizatorem był Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Żardenikach. Celem konkursu była promocja twórczości osób niepełnosprawnych oraz rozbudzenie zainteresowania jedną z form teatru – teatrem kukiełkowym. Patronat honorowy nad konkursem objął sam Teatr Lalek w Olsztynie!

W ostatnim czasie udało nam się również wesprzeć pięć Specjalnych Ośrodków Szkolno – Wychowawczych: w Międzyrzecu Podlaskim, Kole, Żurominie, Orłach i Żardenikach. Każda z placówek otrzymała od nas czek. W sumie przekazaliśmy 50 tys. zł., które przeznaczono na zakup specjalistycznego sprzętu oraz rozbudowę sal edukacyjnych dla podopiecznych. W czerwcu tego roku przekazaliśmy darowiznę dla dzieci ze wsi Markowo. Dzięki nam maluchy wybrały się autokarem na świetną wycieczkę do ZOO.

Sierpień natomiast upłyną pod znakiem Green Festival-u podczas, którego nasza Fundacja już po raz drugi prowadziła zbiórkę pieniędzy. Tym razem wszystkie środki, które udało nam się zebrać (7 780,44 zł) zostały przeznaczone na wyprawki szkolne dla dzieci z domów dziecka.

Pomogliśmy także zorganizować największy turniej piłkarski w gminie Dywity – Frendo Cup 2017. Zawody miały charakter wojewódzki. Uczniowski klub sportowy Frendo do rywalizacji zaprosił zespoły piłkarskie m.in. z Olsztyna, Węgorzewa, Pasłęka, Szczytna czy Biskupca. Jest nam niezmiernie miło, że możemy wspierać takie inicjatywy i pomagać dzieciakom rozwijać ich pasje.

Ponadto, wsparliśmy festyn charytatywny, który został zorganizowany przez Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Komarówka Podlaska „W Komarówce". Zebrane, podczas zabawy, środki przekazano na leczenie rocznego Szymonka, który urodził się z rzadką wadą genetyczną. Wszystkim Naszym Darczyńcom dziękujemy i przypominamy, że nasze akcje można śledzić na portalu Facebook, a już wkrótce również na stronie internetowej www.wipasz.pl., która jest w trakcie przygotowania.

WIPASZ®
jest nasz!

Uwaga! Uwaga!

Mamy zaszczyt ogłosić konkurs plastyczny
dla Waszych najmłodszych pociech!
Tematem przewodnim jest „Wipasz oczami dziecka",
Nieważne czy jesteś z Wadąga, Krosna czy Świecka.
Udział mogą wziąć wszystkie młode osoby,
Więc nie ma na co czekać, bo do wygrania są super nagrody!
Wystarczy uwzględnić w rysunkach cztery pory roku,
Daj dziecku kredki, flamastry i dolej trochę soku.
Niech tworzą swoje dzieła Wipaszem natchnione,
Najlepsze z nich zostaną wyróżnione.
Zwycięskie prace umieścimy w kalendarzu na 2018 rok,
Więc wspólnie poczyńmy ten wielki krok.
Prześlij nam jego malowidła do końca dziesiątego miesiąca,
Ponieważ właśnie wtedy konkurs dobiega końca.
Prace prosimy wysyłać do Działu Marketingu,
Na adres siedziby
ulokowanej w Wadągu 9 (10-373 Olsztyn) obok Olsztyna,
I zadbaj o to, aby szczęśliwa była Twoja kruszyna!

Regulamin Konkursu „Wipasz oczami dziecka”

§ 1 Postanowienia ogólne

1.Organizatorem Konkursu jest Wipasz S.A.
2.Konkurs trwa do 31.10.2017 r.
3.Konkurs będzie odbywał się zgodnie z zasadami określonymi w niniejszym Regulaminie.
4.Przystąpienie do Konkursu jest jednoznaczne z akceptacją Regulaminu.
5.Osoby spełniające warunki uczestnictwa w Konkursie, które przystąpią do Konkursu, zwane będą dalej „Uczestnikami”.

§ 2 Warunki uczestnictwa w Konkursie

1.Uczestnikami Konkursu mogą być osoby do 16 roku życia.
2.W Konkursie nie mogą brać udziału osoby powyżej szesnastego roku życia.

§ 3 Zasady przystąpienia do Konkursu

1.Aby przystąpić do Konkursu, należy dostarczyć „Zgłoszenie” na adres: Dział Marketingu Pasz, Wipasz S.A., Wadąg 9, Olsztyn 10-373, w terminie do dnia 31.10.2017r.
2.Zgłoszenie winno zawierać:
2.1.Samodzielnie przygotowaną pracę plastyczną/rysunek. Tematyka prac (rysunków) powinna nawiązywać do czterech pór roku oraz do tematyki działalności firmy Wipasz;
2.2.Metoda sporządzania prac jest dowolna.
2.3.Podpisane Oświadczenie o nieodpłatnym przeniesieniu praw autorskich na Organizatora oraz o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych.
2.4.Ponadto Zgłoszenie winno zawierać następujące dane Uczestnika oraz jego opiekuna prawnego:
1.1.1. Imię i nazwisko.
1.1.2. Wiek.
1.1.3. Adres zamieszkania.
1.1.4. Adres e-mail.
1.1.5. Nr telefonu.
3.Poprawne sporządzenie i terminowe doręczenie Zgłoszenia jest jednoznaczne z przystąpieniem do Konkursu.
4.Dostarczenie Zgłoszeń jest możliwe jedynie w terminie obowiązywania Konkursu. Zgłoszenia, które wpłynęły do Organizatora po terminie (31.10.2017r.) nie będą brane pod uwagę. To samo dotyczy zgłoszeń niespełniających wymogów określonych w ust. 2 powyżej.
5.Uczestnikom nie przysługuje wynagrodzenie finansowe za uczestnictwo w Konkursie.

§ 4 Nagrody

1.Nagrody otrzymają wszyscy uczestnicy Konkursu.
2.Nagrodą w Konkursie będą łącznie:
2.2.Umieszczenie wyróżnionych prac w kalendarzu firmy Wipasz;
2.3.Nagrody rzeczowe.
3.Nie ma możliwości zamiany nagrody na inną nagrodę, ani na jej ekwiwalent w gotówce.
4.Przeniesienie praw do nagrody na osobę trzecią jest niedopuszczalne.
5.W przypadku rezygnacji Laureata z Nagrody, Organizator zastrzega sobie prawo do przekazania Nagrody innemu Uczestnikowi Konkursu.

§ 5 Kontakt z laureatem

1.Laureat zostanie powiadomiony o wygranej bezpośrednio na podany w Zgłoszeniu nr kontaktowy.
2.Administratorem danych jest Wipasz S.A. Podanie danych osobowych jest dobrowolne, jednak ich podanie jest niezbędne do wzięcia udziału w Konkursie. Każdy uczestnik ma prawo wglądu w swoje dane oraz żądania ich usunięcia.

§ 6 Wizerunek uczestników

1.W przypadku wygranej Uczestnik wyraża zgodę na nieodpłatne wykorzystanie jego pracy (rysunku), wizerunku i danych osobowych w kalendarzu Organizatora na 2018 rok.
2.Organizator będzie publikował zwycięskie prace (rysunki) w kalendarzu oraz w celach marketingowych.

§ 7 Odpowiedzialność

1.Organizator nie ponosi odpowiedzialności za doręczenie i terminowość doręczenia przez właściwych operatorów za pośrednictwem systemów teleinformatycznych, listów, wiadomości i przesyłek kierowanych przez i do Uczestników, ani za przerwy i inne nieprawidłowości w działaniu firm, które zajmują się transportem przesyłek, za pośrednictwem których dostarczane będą formularze zgłoszeniowe.
2.Organizator nie ponosi odpowiedzialności za problemy techniczne mające wpływ na wypełnienie warunków uczestnictwa w Konkursie.
3.Organizator nie ponosi odpowiedzialności za nie przestrzeganie zasad określonych w niniejszym Regulaminie.
4.Organizator zastrzega sobie prawo do wykluczenia z udziału w Konkursie Uczestnika poprzez usunięcie Zgłoszenia takiego Uczestnika, który narusza postanowienia Regulaminu, a w szczególności:
4.1.Prowadzi działania sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami;
4.2.Prowadzi działania naruszające uzasadnione interesy Organizatora, które godzą w jego wizerunek;
4.3.Podaje nieprawdziwe dane osobowe.

§ 8 Postanowienia końcowe

1.Niniejszy Regulamin jest dostępny w „Magazynie Hodowcy 2/2017" oraz w siedzibie Organizatora.
2.Organizator zastrzega sobie prawo do zmiany Regulaminu. W przypadku zaistnienia ważnych przyczyn - Organizator niezwłocznie opublikuje korektę.
3.Regulamin wchodzi w życie z dniem rozpoczęcia Konkursu.

.....
(Imię i nazwisko uczestnika Konkursu)

.....
(Miejscowość, data)

.....
(Imię i nazwisko rodzica/opiekuna prawnego)

.....
(Adres)

.....
Adres email/nr telefonu

.....
(Nazwa pracy konkursowej)

Oświadczenie (umowa) o nieodpłatnym przeniesieniu praw autorskich na Organizatora oraz przetwarzaniu danych osobowych

Ja niżej podpisany/a ....., działając jako

przedstawiciel ustawowy dziecka/podopiecznego ..... będącego

autorem pracy plastycznej pt. .....

(zwanej dalej jako „utwór"), zgłoszonej do organizowanego przez Wipasz Spółka Akcyjna z siedzibą mieszczącą się pod adresem: Wadąg 9, 10-373 Olsztyn; wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Olsztynie, VIII Wydział Gospodarczy, pod numerem KRS: 0000336463; NIP:739-31- 15-688; REGON: 510962164; Kapitale zakładowym: 12 430 000 PLN (wpłaconym w całości)(zwaną dalej „Organizatorem") konkursu „Wipasz oczami dziecka" (zwany dalej „Konkursem"), oświadczam, iż jestem uprawniony/a do przeniesienia majątkowych praw autorskich do utworu w zakresie wskazanym w niniejszym oświadczeniu. Jako przedstawiciel ustawowy autora przenoszę nieodpłatnie na Organizatora autorskie prawa majątkowe do utworu, a także prawa zależne, a Organizator składając podpis pod niniejszym oświadczeniem autorskie prawa majątkowe do utworu przyjmuje. Autorskie prawa majątkowe do utworu wraz z prawami zależnymi, przechodzą na Organizatora w dniu ogłoszenia wyników Konkursu i dają Organizatorowi prawo do nieograniczonego w czasie wykorzystania i rozporządzania utworem, w tym zezwolenie na rozporządzenie i korzystanie z opracowania utworu w kraju i za granicą bez ponoszenia przez Organizatora dodatkowych opłat. Organizator nabywa autorskie prawa majątkowe i zależne na wszystkich znanych w momencie podpisania niniejszego oświadczenia polach eksploatacji, a w szczególności:
a) w zakresie utrwalania i zwielokrotniania Dzieła - wytwarzanie jakąkolwiek techniką ich egzemplarzy, w tym techniką cyfrową;
b) w zakresie obrotu oryginałem albo egzemplarzami, na których Dzieło utrwalono -wprowadzanie do obrotu egzemplarzy w formie drukowanych materiałów, w tym jako ilustracji do kalendarza.
c) w zakresie rozpowszechniania utworu w sposób inny niż określony w pkt b - publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.
Jako przedstawiciel ustawowy autora utworu zezwalam Organizatorowi na rozporządzanie i korzystanie z opracowań utworu w zakresie wskazanym powyżej oraz przenoszę na Organizatora uprawnienie do udzielania w tym zakresie zezwoleń na rozporządzanie i korzystanie z opracowań utworu.
Jako przedstawiciel ustawowy autora utworu upoważniam do wykonywania nadzoru autorskiego i anonimowego rozpowszechniania utworu.
Jako przedstawiciel ustawowy autora utworu oświadczam, że utwór jest autorstwa mojego dziecka/podopiecznego i, że w związku z wykonaniem utworu i przeniesieniem majątkowych praw autorskich i praw zależnych na Organizatora nie naruszam w żaden sposób praw osób trzecich.
Jako przedstawiciel ustawowy autora utworu wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych oraz danych osobowych mojego dziecka/podopiecznego dla potrzeb niezbędnych dla realizacji Konkursu, zgodnie z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182, z późn. zm.). Przetwarzane dane (imię i nazwisko, miejscowość, całość lub fragment utworu) mogą być publikowane zgodnie z powyższymi zasadami. Jestem świadomy, że mam prawo dostępu do treści swoich danych oraz ich poprawiania. Podanie danych jest dobrowolne.

.....
(podpis Organizatora)

.....
(podpis rodzica/opiekuna prawnego)

Wipasz na Podkarpaciu

Dziewiątego czerwca br. odbyło się uroczyste Otwarcie Elewatora w Zadąbrowiu. Zaproszeni goście bawili się przy muzyce na żywo oraz wyśmienitych potrawach z grilla. Imprezę otworzyło wystąpienie Prezesa Zarządu Józefa Wiśniewskiego.

Karolina Kozak - Wipasz S.A.

W czerwcu nastąpiło uroczyste otwarcie oddziału Wipasz na Podkarpaciu - Elewatora w Zadąbrowiu. Wśród zaproszonych gości byli przedstawiciele władz samorządowych województwa, powiatu i gminy.

Obecnością zaszczycili nas również szefowie służb mundurowych, przedstawiciele kościoła, a także firmy współpracujące z Wipasz oraz nasi klienci. Gości przy wejściu przywitano swojską nalewką oraz tradycyjnym chlebkiem ze smalcem. W trakcie imprezy do dyspozycji były pyszne dania z grilla oraz duży wybór napojów chłodzących (w tym wyskokowych). Wieczór poprowadzili Pan Piotr Pręgowski oraz Pani Beata Kowalska - lepiej wszystkim znani jako Pietrek i Doktorowa z serialu „Ranczo". Nasi goście bawili się przy muzyce Śtuderantów oraz Bartka Zdanowicza z Zespołem. Natomiast gwiazdą wieczoru był zespół Classic. Występy artystów dopełnił robiący ogromne wrażenie pokaz fajerwerków. Na potężnych bryłach elewatora została również wyświetlona animacja laserowa opowiadająca o działalności oraz początkach powstawania naszej firmy. O zmroku i przy budującej niesamowite napięcie muzyce pokaz cieszył się dużym zainteresowaniem.

Jako firma paszowa dbająca o najwyższą jakość produktów cieszymy się, że możemy być coraz bliżej naszych klientów, w regionach, gdzie uprawiane są wspaniałe surowce. Jesteśmy przekonani, że otwarcie nowego oddziału to perspektywa owocnej współpracy z klientami z terenów Podkarpacia na długie lata.

DYNAMIND
DYNAW
DYNA

WIPASZ®
jest nasz!

WIPASZ JEST JEDNĄ Z NAJBARDZIEJ PREFEROWANYCH MAREK MIESZANEK PASZOWYCH PEŁNOPORCJOWYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH DLA DROBIU, TRZODY I BYDŁA ORAZ MIĘSA DROBIOWEGO W POLSCE I ZA GRANICĄ.

Polska firma, polskie produkty!

WADĄG 9, 10-373 OLSZTYN
TEL. +48 89 543 56 50, FAX: +48 89 543 56 52, E-MAIL: INFO@WIPASZ.PL

SUROWCE | PASZE | MIĘSO DROBIOWE

WIPASZ® jest nasz!

NASZE LOKALIZACJE:

Kontakt telefoniczny do działów sprzedaży:

+ 48 (89) 543 56 50

Dział drobiu - wew. 228
Dział trzody - wew. 237
Dział bydła - wew. 264

Zapraszamy do współpracy!